

Załącznik
do uchwały Nr
Rady Powiatu Dąbrowskiego
w Dąbrowie Tarnowskiej
z dnia

**POWIATOWY PROGRAM
DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2026-2030**

Dąbrowa Tarnowska, 2025 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Osoby z niepełnosprawnościami i ich sytuacja na terenie Powiatu Dąbrowskiego – diagnoza stanu wyjściowego.	9
2.1. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej	11
2.2. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością	16
2.2.1. Turnusy rehabilitacyjne	17
2.2.2. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu.....	18
2.2.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.	19
2.3. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością	21
2.4. Programy celowe ze środków PFRON	23
2.4.1. Program „Aktywny Samorząd”	23
2.4.2. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami II	26
2.4.3. Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” – Mieszkanie dla absolwenta oraz „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” - Dostępne mieszkanie.	28
2.5. Wsparcie instytucjonalne.....	28
2.5.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	30
2.5.2. Powiatowy Urząd Pracy.....	31
2.5.3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	32
2.5.4. Domy pomocy społecznej.....	33
2.5.5. Środowiskowe Domy Samopomocy.....	34
2.5.6. Warsztaty Terapii Zajęciowej	35
2.5.7. Placówki edukacyjne dla osób z niepełnosprawnością.....	36
2.5.8. Interwencja Kryzysowa dla osób z niepełnosprawnością.....	38
2.5.9. Zdrowie psychiczne	40
3. Analiza SWOT zagadnienia niepełnosprawności na terenie Powiatu Dąbrowskiego	41
4. Cel główny Programu, obszary, cele operacyjne oraz zadania do realizacji.	45
5. Oczekiwane rezultaty Programu	52
6. Sposób realizacji.	54

Wprowadzenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, jako najważniejszy akt prawny państwa, stoi na straży praw i wolności wszystkich obywateli, w tym również osób z niepełnosprawnościami. Zapewnia im takie same prawa jak pozostałym obywatelom, a jednocześnie nakłada na władze publiczne obowiązek udzielania szczególnego wsparcia. Zawarty w niej zakaz dyskryminacji dotyczy życia politycznego, społecznego i gospodarczego, bez względu na przyczynę ewentualnych różnic między ludźmi. Władze publiczne mają obowiązek zapewnić osobom z niepełnosprawnościami odpowiednią opiekę zdrowotną, wsparcie w zabezpieczeniu warunków egzystencji, pomoc w przystosowaniu do pracy poprzez szkolenia zawodowe oraz wsparcie w zakresie komunikacji społecznej umożliwiającej im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Konstytucja określa również ogólne zasady, jakimi powinny kierować się władze ustawodawcze i samorządy terytorialne, podejmując działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Niepełnosprawność rozumiana jest jako trwała lub czasowa niezdolność do pełnienia ról społecznych wynikająca z długotrwałego lub stałego naruszenia sprawności organizmu. W szczególności dotyczy to osób, których stan zdrowia powoduje niezdolność do pracy. Status osoby niepełnosprawnej potwierdza odpowiednie orzeczenie wydane przez właściwy organ orzekający, który zalicza daną osobę do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego – bądź stwierdza całkowitą lub częściową niezdolność do pracy na podstawie odrębnych przepisów. W przypadku dzieci poniżej 16. roku życia wydawane jest odrębne orzeczenie o niepełnosprawności.

Za osobę z niepełnosprawnością powszechnie uznaje się taką, której stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny trwale bądź okresowo ogranicza, utrudnia lub uniemożliwia realizację zadań życiowych i aktywności w sferze osobistej, zawodowej lub społecznej. Osoba ta może, ale nie musi posiadać orzeczenia o niepełnosprawności, jednak w każdej z tych sytuacji doświadcza trudności w wykonywaniu podstawowych czynności właściwych dla swojego wieku, takich jak nauka, praca, samoobsługa czy zabawa.

Nie istnieje jedna, powszechnie przyjęta definicja niepełnosprawności. Dokumenty międzynarodowe, takie jak Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych (World Programme of Action for Disabled Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities), wskazują, że niepełnosprawność jest

zjawiskiem społecznym, a nie wyłącznie indywidualnym problemem jednostki. Oznacza to, że ograniczenia wynikające z niepełnosprawności pojawiają się w relacji między stanem zdrowia człowieka a jego otoczeniem społecznym i fizycznym, w tym warunkami życia, dostępnością przestrzeni, postawami innych ludzi i poziomem wsparcia.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) rozwinęła pojęcie niepełnosprawności, wprowadzając rozróżnienie pomiędzy trzema aspektami funkcjonowania człowieka. Pierwszym z nich jest niesprawność (impairment), rozumiana jako utrata lub nieprawidłowość w budowie bądź funkcjonowaniu organizmu, obejmująca sferę psychologiczną, fizyczną lub anatomiczną. Drugim aspektem jest niepełnosprawność (disability), czyli ograniczenie lub niemożność wykonywania czynności uznawanych za typowe dla człowieka, wynikające z wcześniejszej niesprawności. Trzeci aspekt stanowią ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap), rozumiane jako utrudnienia lub niemożność realizowania zadań społecznych odpowiednich do wieku, płci i warunków kulturowych.

Społeczny wymiar zjawiska niepełnosprawności został szczegółowo opisany w dokumencie Światowej Organizacji Zdrowia – Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF), przyjętej w 2001 roku przez Światowe Zgromadzenie Zdrowia. Klasyfikacja ta zastąpiła wcześniejsze, czysto medyczne ujęcie, rozszerzając rozumienie niepełnosprawności o kontekst społeczny i środowiskowy. W świetle ICF niepełnosprawność nie jest cechą danej osoby, lecz zjawiskiem uniwersalnym, które może dotyczyć każdego człowieka w ciągu życia. Podkreśla się, że stopień niepełnosprawności zależy nie tylko od stanu zdrowia, lecz także od tego, w jakim środowisku człowiek żyje i jakie bariery lub formy wsparcia napotyka. Dokument ICF zwraca uwagę, że ograniczenia aktywności lub uczestnictwa nie wynikają wyłącznie z deficytów zdrowotnych, ale również z niedostosowania otoczenia do potrzeb jednostki, dlatego odpowiedzialność za integrację społeczną osób z niepełnosprawnościami spoczywa na całym społeczeństwie, a nie tylko na osobach dotkniętych tym zjawiskiem.

W polskim ustawodawstwie pojęcie „osoba niepełnosprawna” pojawiło się po raz pierwszy w 1982 roku w uchwale Sejmu dotyczącej inwalidów i osób niepełnosprawnych. W kolejnych latach podejmowano liczne próby doprecyzowania tej definicji, dostosowując ją do zmieniających się realiów społecznych i gospodarczych. W 1996 roku zespół ekspertów powołany przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych opracował definicję, zgodnie z którą osobą niepełnosprawną jest człowiek, którego stan fizyczny lub

psychiczny trwale bądź okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie zadań życiowych i pełnienie ról społecznych zgodnie z przyjętymi normami prawnymi i społecznymi. Zbliżoną treść zawiera przyjęta rok później przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, która potwierdziła prawo osób z niepełnosprawnościami do niezależnego, aktywnego i godnego życia w społeczeństwie.

Obecnie podstawą prawną definiującą status osoby niepełnosprawnej jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2025 poz. 1234 z późn.zm.). Zgodnie z jej przepisami, osobą niepełnosprawną jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie potwierdzające jej stan zdrowia i ograniczenia funkcjonalne. Orzeczenie to jest dokumentem imiennym, wydawanym przez uprawniony organ orzekający, i stanowi podstawę do korzystania z określonych uprawnień, świadczeń i form wsparcia.

W polskim systemie prawnym wyróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki. Do znacznego stopnia zalicza się osoby o poważnie naruszonej sprawności organizmu, które są niezdolne do pracy lub mogą pracować wyłącznie w warunkach pracy chronionej. Osoby te, z uwagi na ograniczenia, wymagają stałej lub długotrwałej opieki innych w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Do stopnia umiarkowanego zalicza się osoby z naruszoną sprawnością organizmu, które są niezdolne do pracy bądź zdolne do niej jedynie w warunkach chronionych, a także wymagające czasowej lub częściowej pomocy innych osób przy wykonywaniu codziennych czynności. Natomiast do stopnia lekkiego zalicza się osoby, u których naruszenie sprawności organizmu w sposób istotny obniża zdolność do wykonywania pracy w porównaniu z osobą o pełnej sprawności psychicznej i fizycznej, a także takie, które mają ograniczenia w pełnieniu ról społecznych możliwe do skompensowania przy użyciu sprzętu ortopedycznego, środków pomocniczych lub technicznych.

Niepełnosprawność w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym może dotyczyć zarówno niezdolności do pracy, jak i ograniczenia samodzielnej egzystencji. Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza taki stopień naruszenia sprawności organizmu, który uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych bez pomocy innych osób. Do najważniejszych z nich zalicza się czynności samoobsługowe, poruszanie się i komunikację.

Od dnia 1 stycznia 1998 roku podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną jest wyłącznie orzeczenie wydane przez powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, bądź przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

(ZUS). Orzeczenia innych organów wydane po 31 grudnia 1997 roku nie stanowią podstawy prawnej do uznania osoby za niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Natomiast orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej wydane przed tą datą traktuje się na równi z orzeczeniem o odpowiednim stopniu niepełnosprawności, o ile zachowały ważność.

System orzeczniczy w Polsce przewiduje równoważność między dawnymi grupami inwalidzkimi a obecnymi stopniami niepełnosprawności. I tak: I grupa inwalidzka odpowiada znacznemu stopniowi niepełnosprawności, II grupa – umiarkowanemu, natomiast III grupa – lekkiej niepełnosprawności. W przypadku orzeczeń wydawanych przez lekarzy orzeczników ZUS, częściowa niezdolność do pracy odpowiada stopniowi umiarkowanemu, a całkowita niezdolność do pracy lub do samodzielnej egzystencji – stopniowi znacznemu. W rolniczym systemie ubezpieczeniowym orzeczenie o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego jest równoważne ze znacznym stopniem niepełnosprawności, natomiast bez prawa do tego zasiłku – ze stopniem lekkim.

Wyjątek stanowią orzeczenia wydane przez organy orzecznicze Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, dotyczące osób zaliczonych do III grupy inwalidzkiej. Orzeczenia te nie są traktowane jako potwierdzenie niepełnosprawności, gdyż odnoszą się do osób uznanych za zdolne do pracy poza służbą. Zakwalifikowanie takiej osoby do lekkiego stopnia niepełnosprawności jest możliwe jedynie wtedy, gdy orzeczenie zawiera równocześnie rozpoznanie III grupy inwalidztwa z ogólnego stanu zdrowia, a nie wyłącznie z tytułu niezdolności do służby mundurowej.

Warto podkreślić, że osoby z niepełnosprawnościami stanowią największą grupę mniejszościową na świecie. Statystyki międzynarodowe wskazują, że w porównaniu z osobami w pełni sprawnymi są one częściej narażone na gorszy stan zdrowia, niższy poziom wykształcenia i ograniczony dostęp do rynku pracy oraz możliwości ekonomicznych. Wskaźnik ubóstwa wśród osób z niepełnosprawnościami jest znacząco wyższy, co wynika m.in. z utrudnionego dostępu do nowoczesnych technologii, usług publicznych oraz z istniejących barier środowiskowych.

Osoby z niepełnosprawnościami na co dzień napotykają wiele przeszkód w otaczającym je środowisku fizycznym, takim jak transport czy architektura, ale także w środowisku społecznym – w postaci niekorzystnych postaw, stereotypów, braku dostosowania polityki publicznej oraz ograniczonego dostępu do informacji. Badania międzynarodowe wskazują również, że osoby te są znacznie bardziej narażone na przemoc. Dzieci z niepełnosprawnościami doświadczają jej niemal czterokrotnie częściej niż ich

sprawni rówieśnicy, natomiast dorośli – około półtora raza częściej niż osoby w pełni sprawne. U osób z zaburzeniami psychicznymi ryzyko to wzrasta prawie czterokrotnie. Źródłem zagrożenia jest najczęściej stygmatyzacja, brak wiedzy, uprzedzenia społeczne oraz niedostateczne wsparcie dla opiekunów.

Usuwanie barier i przeszkód utrudniających osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu społecznym jest zadaniem nie tylko państwa, lecz całego społeczeństwa. Działania te przynoszą korzyści wszystkim obywatelom, ponieważ poprawiają jakość życia, zwiększają dostępność przestrzeni publicznej oraz sprzyjają rozwojowi społecznemu. W tym duchu została opracowana i przyjęta Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami, która uznaje, że to właśnie bariery środowiskowe, komunikacyjne i społeczne są głównymi czynnikami uniemożliwiającymi pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

Konwencja ONZ została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, otwarta do podpisu 30 marca 2007 roku, a Polska ratyfikowała ją 6 września 2012 roku. Dokument ten wszedł w życie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej 25 października 2012 roku. Według Konwencji, niepełnosprawność jest zjawiskiem dynamicznym i ewoluującym, które wynika z interakcji pomiędzy osobami z różnego rodzaju dysfunkcjami a barierami środowiskowymi i społecznymi. Celem Konwencji jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz promowanie poszanowania ich godności osobistej.

Konwencja podkreśla, że włączenie osób z niepełnosprawnościami do życia społecznego oraz zagwarantowanie im dostępu do wszystkich sfer życia i usług jest podstawowym prawem człowieka i warunkiem korzystania z pozostałych praw obywatelskich. Wdrażanie zasad Konwencji wymaga od władz publicznych prowadzenia polityki opartej na równości szans, integracji społecznej i aktywizacji zawodowej. Jej postanowienia są również zgodne z duchem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z krajowymi ustawami regulującymi rehabilitację społeczną i zawodową.

Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, powiatowe jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do opracowania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zgodnych z lokalną strategią rozwiązywania problemów społecznych. Programy te powinny obejmować trzy zasadnicze

obszary: rehabilitację społeczną, rehabilitację zawodową i zatrudnianie, a także przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnościami.

Wykonując powyższy obowiązek, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej opracowało Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026–2030, stanowiący kontynuację działań prowadzonych w ramach programu obowiązującego do roku 2025. Dokument ten opiera się na założeniu, że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do godnego, niezależnego i aktywnego życia oraz do korzystania ze wszystkich możliwości rozwoju osobistego i zawodowego.

Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że działania podejmowane w minionych latach przyczyniły się do poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w powiecie, jednak nadal istnieje potrzeba dalszego wzmacniania systemu wsparcia, zwłaszcza w obszarach aktywizacji zawodowej, integracji społecznej i likwidacji barier architektonicznych oraz komunikacyjnych. Celem opracowania nowego programu jest stworzenie na terenie Powiatu Dąbrowskiego skutecznego, zintegrowanego systemu pomocy dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, opartego na dotychczasowych doświadczeniach i dobrych praktykach.

Program zakłada podejmowanie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, podnoszenia ich świadomości w zakresie przysługujących im praw, a także eliminowania zjawisk nietolerancji, uprzedzeń i wykluczenia, które prowadzą do marginalizacji tych osób. Jego założeniem jest również stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym powiatu, a także umożliwienie indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb na każdym etapie życia.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026–2030 stanowi dokument określający konkretne kierunki działań Powiatu Dąbrowskiego, ukierunkowanych na wyrównywanie szans i zapewnienie równych możliwości osobom z niepełnosprawnościami. Działania przewidziane w programie opierają się na diagnozie sytuacji osób z niepełnosprawnościami w powiecie oraz na analizie istniejących barier. Do najczęściej wskazywanych trudności należą bariery architektoniczne, komunikacyjne, społeczne i psychologiczne, które utrudniają funkcjonowanie w codziennym życiu. Program zakłada podejmowanie działań zmierzających do likwidacji tych przeszkód, poprawy jakości życia i integracji społecznej, tak aby osoby z niepełnosprawnościami mogły w pełni uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności.

Realizacja programu wymaga współpracy wielu podmiotów – jednostek samorządu terytorialnego, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, środowisk osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także sektora prywatnego. Ważną rolę w procesie wdrażania programu pełni Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Dąbrowskim, która stanowi forum dialogu i konsultacji społecznych. Kluczowe znaczenie ma również współpraca z organizacjami pozarządowymi, które zrzeszają osoby z niepełnosprawnościami, reprezentują ich interesy i realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, edukacji, rehabilitacji oraz integracji zawodowej.

Rolą Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest stworzenie takich warunków, które umożliwią osobom z niepełnosprawnościami maksymalne wykorzystanie ich możliwości i zdolności w dążeniu do jak największej samodzielności życiowej, aktywności społecznej i zawodowej. Dokument ten opiera się na podstawowych aktach prawnych obowiązujących w Polsce, w tym na Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, ustawie o samorządzie powiatowym, ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także na przepisach regulujących promocję zatrudnienia, dostępność publiczną i świadczenia dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Program jest dokumentem długofalowym, wskazującym strategiczne kierunki działań Powiatu Dąbrowskiego w zakresie szeroko rozumianej problematyki osób z niepełnosprawnościami oraz włączania ich w życie społeczne i zawodowe.

2. Osoby z niepełnosprawnościami i ich sytuacja na terenie Powiatu Dąbrowskiego – diagnoza stanu wyjściowego.

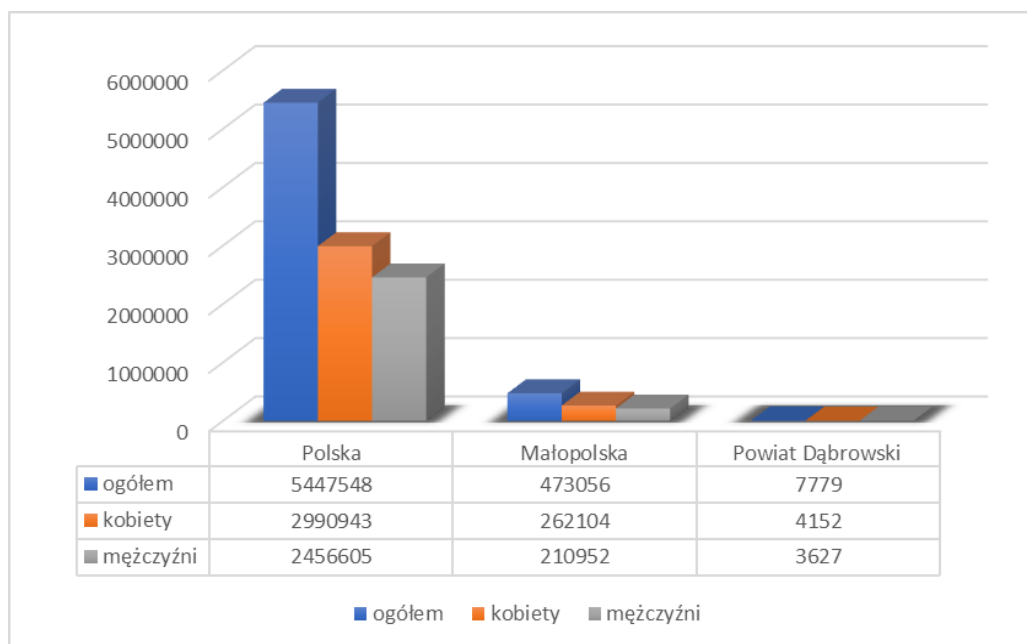
Działania Powiatu Dąbrowskiego w obszarze wspierania osób z niepełnosprawnościami koncentrują się na zapewnieniu im równych szans w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym. Powiat realizuje zadania własne oraz zlecone z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej, a także ochrony zdrowia, dążąc do poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami publicznymi umożliwia tworzenie spójnego systemu wsparcia, obejmującego działania profilaktyczne, terapeutyczne, rehabilitacyjne i integracyjne.

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku wynika, że w Polsce żyje 5.447.548 osób z niepełnosprawnościami. Wśród nich 2.990.943 stanowią kobiety, natomiast 2.456.605 to mężczyźni. Dane te pokazują, że osoby

z niepełnosprawnościami stanowią znaczącą część społeczeństwa, a zjawisko to dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn, choć wyraźnie widoczna jest przewaga liczebna kobiet. Różnica ta wynika głównie z dłuższej średniej długości życia kobiet, co przekłada się na większy odsetek niepełnosprawności w starszym wieku. Ponadto kobiety częściej zmagają się z przewlekłymi chorobami układu krążenia, narządu ruchu oraz z ograniczeniami wynikającymi z podeszłego wieku, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze populacji osób z niepełnosprawnościami.

W województwie małopolskim liczba osób z niepełnosprawnościami wynosi 473.056, w tym 262.104 kobiety i 210.952 mężczyzn. Dane te wskazują, że w regionie małopolskim osoby z niepełnosprawnościami stanowią istotną część populacji, a ich udział w społeczeństwie jest zbliżony do średniej krajowej. W Małopolsce, podobnie jak w skali całego kraju, przeważają kobiety, które stanowią około 55% wszystkich osób z niepełnosprawnościami. Wskazuje to na utrwalony trend demograficzny, zgodnie z którym większa długość życia kobiet oraz ich liczniejsza reprezentacja w grupie osób starszych skutkuje wyższym odsetkiem niepełnosprawności wśród tej płci. Region ten charakteryzuje się ponadto znacznym zróżnicowaniem przestrzennym – wyższy odsetek osób z niepełnosprawnościami występuje na terenach wiejskich, gdzie dostęp do specjalistycznych usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych jest ograniczony.

Tabela 1. Liczba osób niepełnosprawnych w Polsce, Małopolsce i w Powiecie Dąbrowskim

Źródło: opracowanie własne PCPR, na podstawie danych GUS – NSP 2021

Na tle kraju i województwa małopolskiego Powiat Dąbrowski odnotowuje 7.779 osób z niepełnosprawnościami, w tym 4.152 kobiety i 3.627 mężczyzn. Dane te potwierdzają, że niepełnosprawność dotyczy znacznej części lokalnej społeczności, a jej skala wpisuje się w tendencje obserwowane w skali regionalnej i krajowej. Kobiety stanowią tu również większość wśród osób z niepełnosprawnościami, co jest zgodne z ogólnym trendem demograficznym, natomiast różnica między płciami jest nieco mniej wyraźna niż w większych jednostkach terytorialnych. Może to wynikać z charakterystyki demograficznej powiatu – obszaru o przewadze ludności wiejskiej i bardziej wyrównanej strukturze płci w starszych grupach wiekowych.

Analiza danych wskazuje, że zjawisko niepełnosprawności ma charakter powszechny i zróżnicowany pod względem płci, wieku oraz terytorium. Zarówno w Polsce, jak i w Województwie Małopolskim oraz w Powiecie Dąbrowskim, przeważają osoby z niepełnosprawnościami o charakterze ruchowym i somatycznym, wynikającym z chorób przewlekłych oraz naturalnych procesów starzenia się społeczeństwa. Coraz częściej diagnozowane są również niepełnosprawności sensoryczne i psychiczne, co świadczy o wzroście świadomości społecznej i lepszej dostępności diagnozy specjalistycznej.

Wyniki spisu podkreślają konieczność prowadzenia systemowych działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i osób starszych, które stanowią największą część tej grupy. W kontekście Powiatu Dąbrowskiego oznacza to potrzebę rozwijania lokalnej infrastruktury wsparcia – w tym dostępności usług rehabilitacyjnych, transportowych, opiekuńczych oraz działań integracyjnych. Dane te są również ważnym wskaźnikiem planowania polityki społecznej, pozwalającym dostosować lokalne programy i inicjatywy do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

2.1. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej

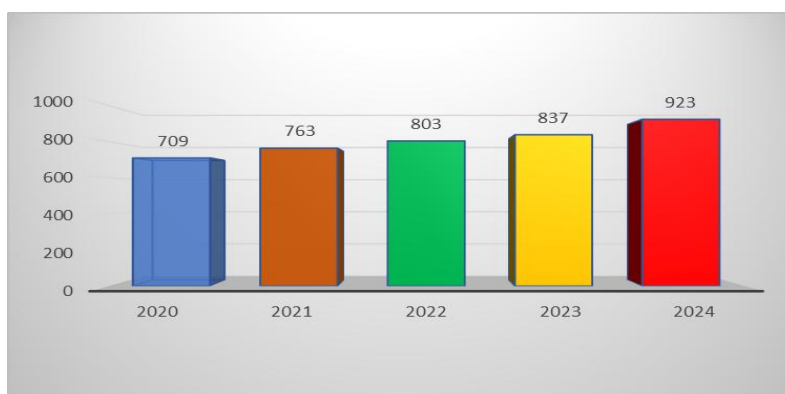
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej (PZON) działa przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej. Siedzibą Zespołu jest miasto Dąbrowa Tarnowska. Głównym zadaniem Zespołu jest orzekanie o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności.

Zakres działania Zespołu przede wszystkim obejmuje:

- 1) przyjmowanie wniosków w sprawie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, bądź o niepełnosprawności – analizowanie tych wniosków i załączonej do nich dokumentacji
- 2) badanie i wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności osób w wieku do 16 rż. , m.in. dla celów:
 - a) uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego,
 - b) otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego,
 - c) ulg i uprawnień związanych z niepełnosprawnością
- 3) badanie i wydawanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osób w wieku powyżej 16 rż. , m.in. dla celów:
 - a) odpowiedniego zatrudnienia,
 - b) szkolenia
 - c) uczestnictwa w terapii zajęciowej
 - d) zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie
 - e) korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji tzn. usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- 4) wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność,
- 5) wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych,
- 6) prowadzenie dokumentacji, związanej ze swą działalnością, w tym składanie sprawozdań.

Wykres 1.

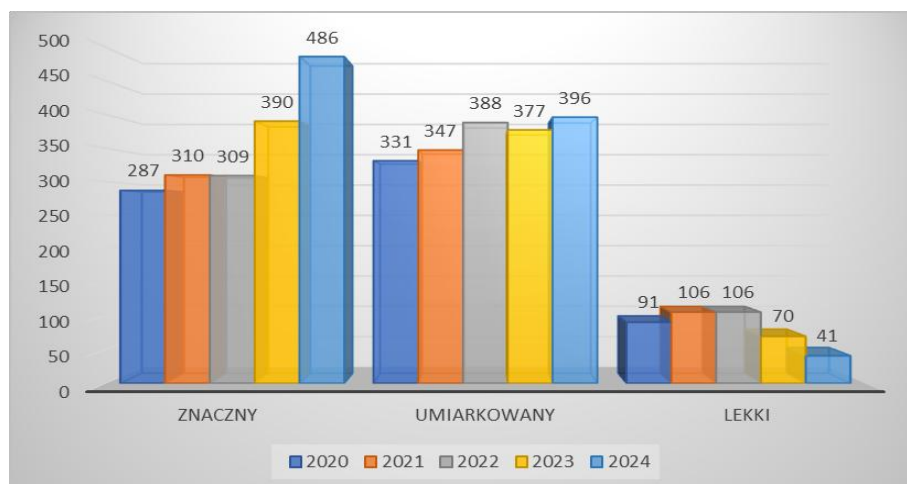
Liczba wydanych przez PZON w Dąbrowie Tarnowskiej orzeczeń ustalających stopień niepełnosprawności (osoby po 16 r.ż.) w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PZON w Dąbrowie Tarnowskiej

Niższa wartość wydanych w 2020 roku orzeczeń ustalających stopień niepełnosprawności spowodowana jest wystąpieniem pandemii COVID-19.

Wykres 2.
Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16r.ż.
z podziałem na stopnie niepełnosprawności w latach 2020 – 2024 roku

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PZON w Dąbrowie Tarnowskiej

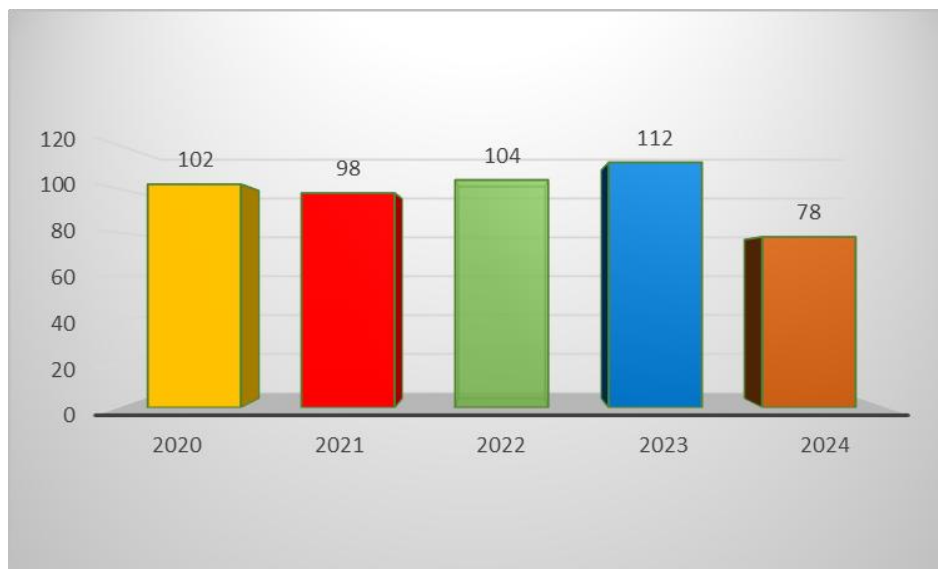
W latach 2020–2024 w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej odnotowano systematyczny wzrost liczby wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16. roku życia. W 2020 roku wydano 709 orzeczeń, natomiast w 2024 roku już 923, co oznacza wzrost o ponad 30% w ciągu pięciu lat. Niższa wartość z 2020 roku wynikała z ograniczeń w funkcjonowaniu instytucji publicznych w czasie pandemii COVID-19, która utrudniała prowadzenie postępowań orzecznich i dostęp mieszkańców do procedur administracyjnych.

Analiza struktury orzeczeń według stopnia niepełnosprawności wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z orzeczoną umiarkowaną stopniem niepełnosprawności – ich liczba wzrosła z 331 w 2020 roku do 396 w 2024 roku. Znaczący wzrost odnotowano także w grupie osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności – z 287 w 2020 roku do 486 w 2024 roku. Natomiast liczba orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności systematycznie maleje, z 91 w 2020 roku do 41 w 2024 roku.

Dane te pokazują, że w Powiecie Dąbrowskim rośnie liczba osób z poważniejszymi ograniczeniami zdrowotnymi, wymagających kompleksowego wsparcia i rehabilitacji. Zmniejszający się udział orzeczeń o lekkim stopniu może być wynikiem pogłębiania się niepełnosprawności wraz z wiekiem i postępem chorób przewlekłych. Tendencje te wskazują

na potrzebę dalszego rozwoju usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i psychologicznych w celu zapewnienia mieszkańcom powiatu odpowiedniego poziomu wsparcia.

Wykres 3.
Liczba wydanych przez PZON w Dąbrowie Tarnowskiej
orzeczeń dla osób poniżej 16 r.ż. w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PZON w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2020–2024 w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób poniżej 16. roku życia utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z zauważalnymi wahaniami w poszczególnych latach. W 2020 roku wydano 102 orzeczenia, a w 2021 roku ich liczba nieznacznie spadła do 98. W 2022 roku nastąpił ponowny wzrost do 104 orzeczeń, a w 2023 roku odnotowano najwyższą wartość w analizowanym okresie – 112 orzeczeń. W 2024 roku liczba ta wyraźnie zmniejszyła się do 78 orzeczeń.

Tendencja ta wskazuje na ogólną stabilność liczby dzieci i młodzieży wymagających wsparcia z tytułu niepełnosprawności w pierwszych czterech latach analizowanego okresu, przy jednoczesnym wyraźnym spadku w roku 2024. Zmniejszenie liczby orzeczeń w ostatnim roku może wynikać z kilku czynników, takich jak poprawa stanu zdrowia części dzieci, ograniczona liczba wniosków składanych przez rodziców, bądź zakończenie ważności orzeczeń wydanych w poprzednich latach bez konieczności ich przedłużenia.

Ogółem dane te potwierdzają, że potrzeby w zakresie orzekania o niepełnosprawności wśród osób poniżej 16 roku życia w Powiecie Dąbrowskim pozostają na umiarkowanym poziomie.

Tabela 2.
Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2022-2024

Lp.	Przyczyny niepełnosprawności	Osoby przed 16 rokiem życia			Osoby po 16 roku życia		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
1.	01-U upośledzenia umysłowe	4	4	5	12	40	22
2.	02-P choroby psychiczne	6	4	4	68	85	56
3.	03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	3	2	6	11	14	8
4.	04-O choroby narządu wzroku	2	5	1	10	11	10
5.	05-R upośledzenia narządu ruchu	8	13	9	263	299	258
6.	06-E epilepsja	3	6	4	11	14	8
7.	07-S choroby układów oddechowego i krążenia	18	13	7	222	277	292
8.	08-T choroby układu pokarmowego	1	5	0	23	36	23
9.	09-M choroby układu moczowo- płciowego	1	2	0	20	30	24
10.	10-N choroby neurologiczne	17	24	12	122	171	161
11.	11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	21	26	17	36	59	54
12.	12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	20	13	13	5	5	7

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

Analiza danych dotyczących liczby wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności w latach 2022–2024 wskazuje na utrzymującą się przewagę orzeczeń wydawanych osobom powyżej 16 roku życia, przy czym największy odsetek dotyczy schorzeń o charakterze somatycznym i neurologicznym.

W grupie osób powyżej 16 roku życia dominującymi przyczynami niepełnosprawności w całym analizowanym okresie były upośledzenia narządu ruchu (05-R), choroby układów oddechowego i krążenia (07-S) oraz choroby neurologiczne (10-N). W 2022 roku orzeczono odpowiednio 263, 222 i 122 przypadki w tych kategoriach, natomiast

w 2024 roku liczby te wynosiły odpowiednio 258, 292 i 161. Dane te wskazują, że w Powiecie Dąbrowskim rośnie liczba osób z chorobami układu krążenia oraz schorzeniami neurologicznymi, co może być związane ze starzeniem się populacji oraz wzrostem częstości chorób przewlekłych. Nieco mniejszą, choć wciąż znaczącą grupę stanowią osoby z chorobami psychicznymi (02-P), których liczba wahała się od 68 w 2022 roku do 56 w 2024 roku.

W grupie dzieci i młodzieży poniżej 16 roku życia struktura przyczyn niepełnosprawności jest odmienna. Najczęściej wydawano orzeczenia z tytułu całościowych zaburzeń rozwojowych (12-C), chorób neurologicznych (10-N) oraz chorób układów oddechowego i krążenia (07-S). W 2022 roku dominującą przyczyną były zaburzenia rozwojowe (20 przypadków), natomiast w 2023 roku najwyższą liczbę stanowiły schorzenia neurologiczne (24 przypadki). W 2024 roku liczby w obu kategoriach nieco spadły, odpowiednio do 13 i 12 przypadków.

Zauważalny jest wzrost liczby orzeczeń dotyczących chorób układów krążenia u osób dorosłych przy jednoczesnym spadku orzeczeń wśród dzieci, co może odzwierciedlać zmiany demograficzne i zdrowotne populacji. Z kolei liczba orzeczeń z tytułu upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych utrzymuje się na umiarkowanym poziomie, bez wyraźnych trendów wzrostowych.

Podsumowując, analiza wskazuje, że w Powiecie Dąbrowskim głównymi przyczynami niepełnosprawności pozostają schorzenia przewlekłe i neurologiczne u osób dorosłych oraz zaburzenia rozwojowe i neurologiczne u dzieci. Dane te potwierdzają potrzebę dalszego rozwoju usług rehabilitacyjnych, neurologicznych, kardiologicznych oraz psychiatrycznych, a także wsparcia terapeutycznego dla dzieci z zaburzeniami rozwoju.

2.2. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością

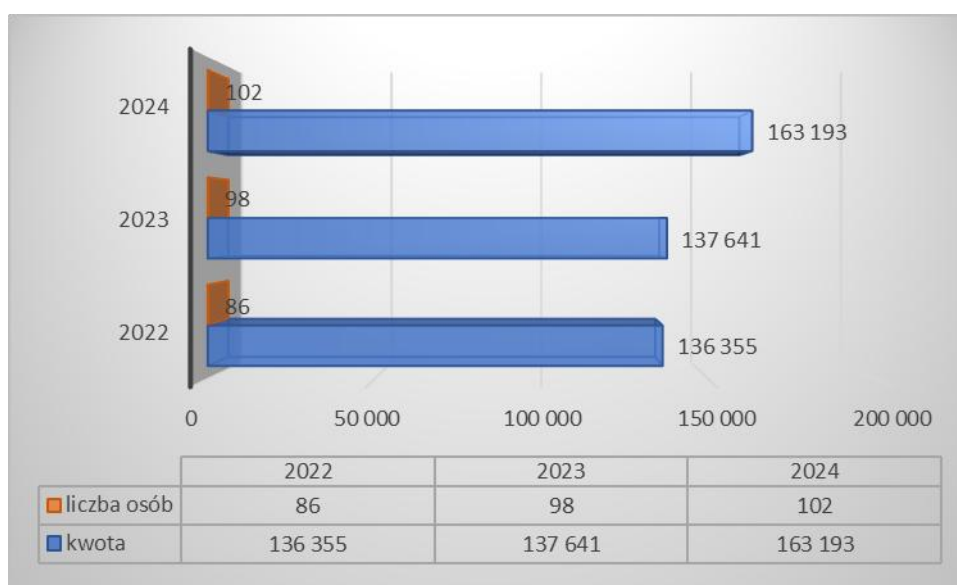
Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami stanowi istotny element polityki społecznej powiatu, ukierunkowany na umożliwienie im pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym. Jej celem jest wspieranie samodzielności, aktywizacja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez tworzenie warunków do integracji w środowisku lokalnym. Działania w tym zakresie obejmują m.in. wsparcie w dostępie do edukacji, zatrudnienia, kultury, sportu, a także likwidację barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych, co pozwala osobom z niepełnosprawnościami na bardziej niezależne i aktywne funkcjonowanie. Zadania w tym

obszarze realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej.

2.2.1. Turnusy rehabilitacyjne

Turnus rehabilitacyjny jest to jedna z form zorganizowanej, aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, którego celem jest ogólna poprawa sprawności psychofizycznej i rozwijanie umiejętności społecznych uczestników.

Wykres 4.
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2022–2024 w Powiecie Dąbrowskim odnotowano systematyczny wzrost zarówno liczby osób korzystających z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, jak i łącznej kwoty przeznaczonej na ten cel. W 2022 roku wsparcie finansowe otrzymało 86 osób na łączną kwotę 136 355 zł, w 2023 roku liczba beneficjentów wzrosła do 98 osób, a kwota dofinansowania wyniosła 137 641 zł. W 2024 roku z tej formy pomocy skorzystały już 102 osoby, a środki przeznaczone na dofinansowanie zwiększyły się do 163 193 zł.

Analizowane dane wskazują na rosnące zainteresowanie turnusami rehabilitacyjnymi wśród mieszkańców powiatu, co może być efektem większej świadomości społecznej w zakresie możliwości korzystania z programów PFRON oraz zwiększonego zapotrzebowania na rehabilitację wynikającego z chorób przewlekłych i starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie zauważalny wzrost środków finansowych przeznaczonych na

ten cel świadczy o skutecznym dostosowywaniu polityki powiatu do rosnących potrzeb osób z niepełnosprawnościami, co przyczynia się do poprawy ich sprawności i jakości życia.

2.2.2. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu

Barier architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnościami.

Barier w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie z niepełnosprawnościami swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja tej bariery powinna powodować umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Barier techniczne to bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie z niepełnosprawnościami funkcjonowanie społeczne. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym.

Wykres 5.

Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2022–2024 w Powiecie Dąbrowskim obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, a także zwiększenie ogólnej kwoty przeznaczonej na ten cel. W 2022 roku wsparcie otrzymało 59 osób na łączną kwotę 251 213 zł, w 2023 roku liczba beneficjentów wzrosła do 68, przy nieco niższej wartości środków – 223 088 zł, natomiast w 2024 roku z dofinansowania skorzystały już 74 osoby, a kwota wsparcia wzrosła do 293.839zł.

Dane te wskazują na utrzymujące się duże zainteresowanie mieszkańców powiatu likwidacją barier utrudniających codzienne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami. Wzrost liczby wniosków oraz środków finansowych przeznaczonych na ten cel potwierdza, że działania w tym zakresie są skuteczne i odpowiadają rzeczywistym potrzebom lokalnej społeczności. Zwiększenie kwoty dofinansowań w 2024 roku może świadczyć o rosnących kosztach prac i sprzętu specjalistycznego, ale również o dążeniu powiatu do poprawy dostępności przestrzeni publicznej i prywatnej dla osób z niepełnosprawnościami, co stanowi ważny element polityki wyrównywania szans i integracji społecznej.

2.2.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

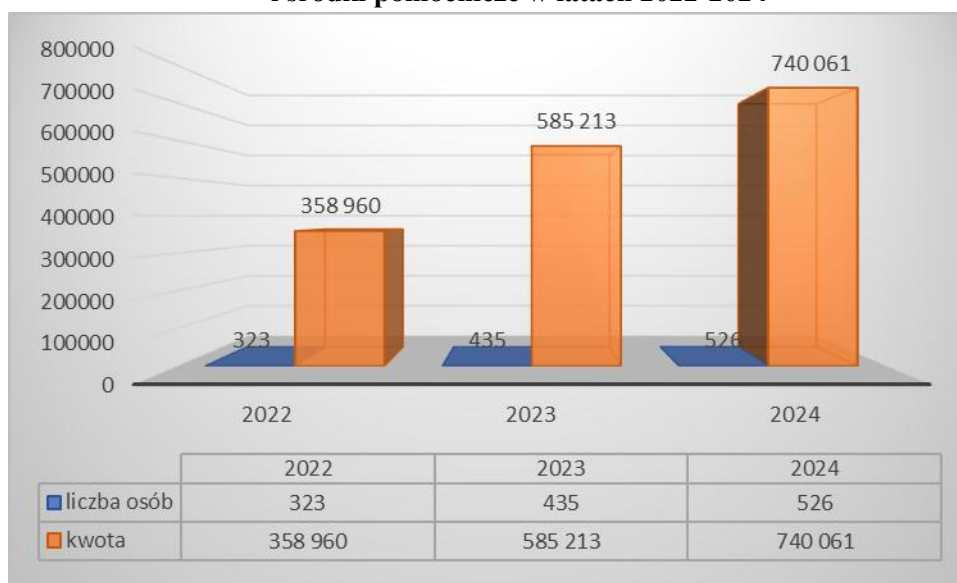
Przedmioty ortopedyczne to przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie z niepełnosprawnościami w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Przedmioty ortopedyczne przysługują bezpłatnie lub częściowo odpłatnie. Do przedmiotów ortopedycznych zaliczamy np.: protezy kończyn dolnych i górnych, dodatkowe wyposażenie do protez, aparaty ortopedyczne na kończyny dolne i górne wraz z wyposażeniem dodatkowym, protezy kończyn, gorsety i kołnierze ortopedyczne, protezy tułowia i szyi, obuwie ortopedyczne, kule i laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, foteliki dla dziecka do siedzenia, indywidualne przedmioty pionizujące, pełzak do raczkowania itp.

Środki pomocnicze to te środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź też umożliwiają, funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnościami w środowisku społecznym (są nimi np. soczewki, lupy, lunety, szkła do okularów, systemy wspomagające słuch, cewniki, worki do zbioru moczu, aparaty słuchowe, wkładki uszne, pieluchomajtki, protezy piersi,

pasy przepuklinowe, pieluchy anatomiczne, poduszki przeciwoodleżynowe, materace przeciwoodleżynowe, peruki, inhalatory, itp.

Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby z niepełnosprawnościami możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Wykres 6.
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2022–2024 w Powiecie Dąbrowskim zauważalny jest wyraźny wzrost zarówno liczby osób korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, jak i środków finansowych przeznaczonych na ten cel. W 2022 roku wsparcie otrzymały 323 osoby na łączną kwotę 358 960 zł, w 2023 roku liczba beneficjentów wzrosła do 435, a kwota dofinansowania do 585 213 zł. W 2024 roku odnotowano dalszy wzrost – z tej formy pomocy skorzystało 526 osób, a łączna wartość udzielonych środków wyniosła 740 061 zł.

Tendencja wzrostowa w obu kategoriach świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na sprzęt rehabilitacyjny i pomocniczy wśród mieszkańców powiatu, co może wynikać z większej liczby osób z niepełnosprawnościami, wydłużającego się życia oraz wzrostu świadomości w zakresie dostępnych form wsparcia. Znaczący wzrost wartości dofinansowań odzwierciedla również rosnące koszty zakupu sprzętu i nowoczesnych urządzeń

wspomagających rehabilitację. Dane te potwierdzają, że Powiat Dąbrowski konsekwentnie zwiększa nakłady na poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając im większą samodzielność, aktywność i udział w życiu społecznym.

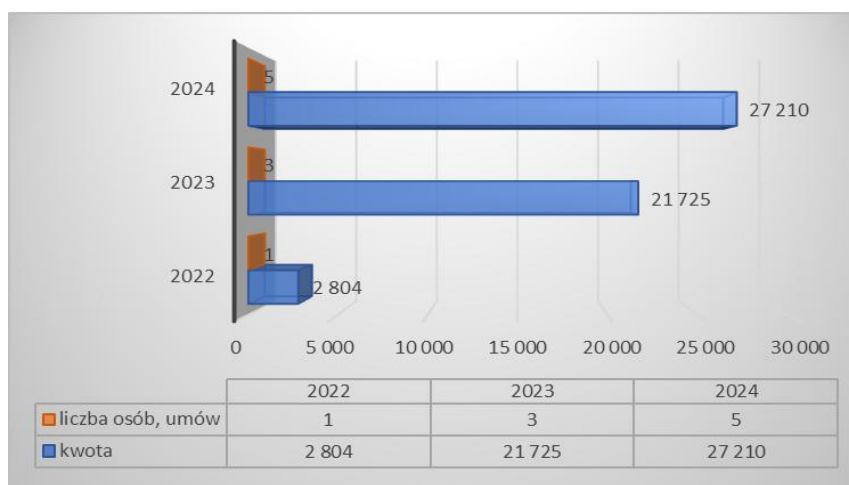
2.3. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością

Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami stanowi istotny element polityki społecznej powiatu, ukierunkowany na umożliwienie tej grupie aktywnego uczestnictwa w rynku pracy. Celem działań realizowanych w tym zakresie jest przywracanie lub utrzymywanie zdolności do zatrudnienia, rozwijanie umiejętności zawodowych oraz wspieranie integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Zadania w tym obszarze realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej, który podejmuje działania na rzecz aktywizacji zawodowej, organizuje szkolenia, staże oraz wspiera zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami poprzez instrumenty i programy rynku pracy. Współpraca z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i pracodawcami sprzyja tworzeniu warunków umożliwiających skuteczną integrację zawodową i społeczną tej grupy mieszkańców powiatu.

Finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu, (art. 11 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych) w latach 2022-2024 został przedstawiony w tabeli poniżej.

Wykres 7.

Rehabilitacja zawodowa finansowana ze środków PFRON w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PUP w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2022–2024 w Powiecie Dąbrowskim zauważalny jest wyraźny wzrost zarówno liczby osób objętych rehabilitacją zawodową finansowaną ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), jak i wysokości środków przeznaczonych na ten cel. W 2022 roku wsparciem objęto 1 osobę, na co przeznaczono kwotę 2 804 zł. W 2023 roku liczba beneficjentów wzrosła do 3, a wydatkowana kwota do 21 725 zł. W 2024 roku odnotowano dalszy wzrost – wsparciem objęto 5 osób, przy łącznych wydatkach w wysokości 27 210 zł.

Dane te wskazują na stopniowe zwiększanie aktywności powiatu w zakresie realizacji zadań z obszaru rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, finansowanych ze środków PFRON. Wzrost liczby zawieranych umów oraz wydatkowanych środków świadczy o rosnącym zainteresowaniu tą formą wsparcia wśród osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako poszukujące pracy, a także o skuteczniejszym wykorzystaniu dostępnych instrumentów rynku pracy. Tendencja ta potwierdza, że działania realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej przyczyniają się do aktywizacji zawodowej tej grupy mieszkańców oraz zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia i pełniejszą integrację społeczną.

Na terenie Powiatu Dąbrowskiego nie funkcjonuje obecnie Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ). Utworzenie tego typu jednostki stanowiłoby istotne wsparcie w procesie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w szczególności uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ), którzy po zakończeniu udziału w zajęciach warsztatowych często napotykają trudności w znalezieniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Na terenie Powiatu działają dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej, które realizują zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Ich uczestnicy systematycznie nabywają umiejętności niezbędne do podjęcia pracy, jednak brak Zakładu Aktywności Zawodowej ogranicza możliwości kontynuowania procesu aktywizacji w warunkach pracy chronionej.

W związku z powyższym zasadne jest podjęcie działań zmierzających do utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej na terenie Powiatu Dąbrowskiego. Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej przyczyniłoby się do zwiększenia poziomu aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, poprawy ich samodzielności oraz integracji społecznej, a także do wzmocnienia lokalnego rynku pracy w obszarze zatrudnienia wspomaganego.

2.4. Programy celowe ze środków PFRON

Programy celowe finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) stanowią istotny element systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, realizowanego na szczeblu powiatu. Środki te są przeznaczone na działania służące wyrównywaniu szans, likwidacji barier utrudniających funkcjonowanie w życiu społecznym, zawodowym i edukacyjnym, a także na wspieranie aktywności oraz niezależności osób z niepełnosprawnościami. Celem programów jest nie tylko poprawa jakości życia beneficjentów, lecz również zwiększenie ich samodzielności, integracji społecznej i zawodowej oraz włączenie w życie lokalnej wspólnoty.

W Powiecie Dąbrowskim środki z PFRON stanowią ważne źródło finansowania inicjatyw podejmowanych przez samorząd, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe. Pozwalają one realizować działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, dostosowania przestrzeni publicznej i mieszkań do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także wspierania edukacji i zatrudnienia. Programy te są wdrażane w sposób planowy i zgodny z lokalnymi potrzebami, przy ścisłej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji partnerskich.

Środki przekazywane przez PFRON umożliwiają realizację zarówno ogólnopolskich programów o charakterze strategicznym, jak i inicjatyw lokalnych dostosowanych do specyfiki powiatu. Dzięki nim możliwe jest finansowanie takich zadań jak likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny i pomocniczy, czy wspieranie instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

2.4.1. Program „Aktywny Samorząd”

Program „Aktywny Samorząd” realizowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stanowi ważny element polityki społecznej Powiatu Dąbrowskiego, ukierunkowany na likwidację barier utrudniających osobom z niepełnosprawnościami aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Program ma na celu wspieranie samodzielności, mobilności oraz dostępu do edukacji, pracy i nowoczesnych technologii, umożliwiając beneficjentom pełniejsze funkcjonowanie w środowisku lokalnym. Realizatorem programu na terenie powiatu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej.

Tabela 3.
Dofinansowanie Programu Aktywny Samorząd w latach 2022-2024

MODUŁ I Obszar / Zadanie	2022		2023		2024	
	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota zrealizowanego dofinansowania	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota zrealizowanego dofinansowania	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota zrealizowanego dofinansowania
A 2 – pomoc w uzyskaniu prawo jazdy	1	6.000,00	6	40.040,08	1	2.310,00
B 1 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	1	2.700,00	2	4.300,20	1	5.219,99
B 4 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	3	13.928,86	2	43.186,00	1	3.274,00
C 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	1	4.200,00	2	3.847,60	1	17.600,00
C 2 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	1	10.000,00	1	8.250,00	2	4.369,60
C 3 - pomoc w zakupie protezy kończyny	3	6.000,00	2	7.226,70	1	20.020,00
C 5 - pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	1	2.376,00	6	40.040,08	2	16.500,00
D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	3	22.475,10	2	4.300,20	4	13.750,80
E -pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej	-	-	-	-	10	3.800,00
MODUŁ II						
Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym poprzez dofinansowanie kosztów edukacji: - w szkole policealnej, - w kolegium, - w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym / dziennym lub niestacjonarnym / wieczorowym / zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu), a także kosztów przewodu doktorskiego, otwartego poza studiami doktoranckimi.	8 wniosków	24.795,00	12 wniosków	32.084,75	9 wniosków	32.989,50

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

Analiza realizacji programu „Aktywny samorząd” w Powiecie Dąbrowskim w latach 2022–2024 wskazuje na systematyczne rozwijanie zakresu wsparcia oraz dostosowywanie go do rosnących potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Program, realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej, obejmuje działania w dwóch modułach: Moduł I – dotyczący likwidacji barier w aktywizacji społecznej i zawodowej, oraz Moduł II – wspierający edukację na poziomie wyższym.

W ramach Modułu I w analizowanym okresie zrealizowano różnorodne formy wsparcia, obejmujące m.in. pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, zakupie sprzętu elektronicznego, wózków i skuterów inwalidzkich, protez kończyn oraz dofinansowanie opieki dla osób zależnych. W 2022 roku największe środki przeznaczono na zadania z obszaru D (22 475,10 zł) oraz na utrzymanie sprawności technicznej wózków elektrycznych (10 000 zł). W 2023 roku odnotowano wzrost liczby wniosków w niemal wszystkich obszarach, szczególnie w zakresie zakupu oprzyrządowania do wózków oraz pomocy w uzyskaniu prawa jazdy (po 40 040,08 zł). W 2024 roku wprowadzono nowy obszar E – pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej, z którego skorzystało 10 osób na łączną kwotę 3 800 zł, co poszerzyło ofertę programu o wsparcie dla osób wymagających specjalistycznych form leczenia domowego. Najwyższe wsparcie finansowe w tym roku przyznano na zakup protezy kończyny (20 020,00 zł) oraz wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (17 600,00 zł).

W Module II, obejmującym dofinansowanie kosztów edukacji na poziomie wyższym, odnotowano stabilny poziom zainteresowania programem. Liczba zrealizowanych wniosków wzrosła z 8 w 2022 roku do 12 w 2023 roku, a w 2024 roku wyniosła 9. Jednocześnie zauważalny jest wzrost łącznej kwoty wsparcia – z 24 795 zł w 2022 roku do 32 989,50 zł w 2024 roku, co wskazuje na większe potrzeby finansowe beneficjentów wynikające z kosztów nauki.

Podsumowując, realizacja programu „Aktywny Samorząd” w Powiecie Dąbrowskim w latach 2022–2024 charakteryzuje się stopniowym poszerzaniem zakresu oferowanego wsparcia i wzrostem wartości udzielanych dofinansowań. Włączenie w 2024 roku obszaru E rozszerzyło program o istotny element rehabilitacji medycznej w warunkach domowych, co podnosi jego kompleksowość i dostosowanie do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

2.4.2. Program Wyrównywania Różnic Między Regionami II

Powiat Dąbrowski co roku wstępuje w rolę Realizatora „Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III”. Adresaci Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach następujących obszarów:

- obszar A – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
- obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
- obszar D – likwidacja barier transportowych;
- obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej;
- obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Adresaci Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III:

- obszaru A (zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych) - zarządcy w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
- obszaru B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) – gminy, powiaty lub podmioty, które prowadzą placówki edukacyjne lub środowiskowe domy samopomocy;
- obszaru C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – gminy, powiaty, organizacje pozarządowe;
- obszaru D (likwidacja barier transportowych):
- placówki służące rehabilitacji osób niepełnosprawnych prowadzone przez: organizacje pozarządowe, gminy lub powiaty,
- jednostki prowadzące warsztaty terapii zajęciowej,
- gminy, które dowożą osoby z niepełnosprawnościami do znajdujących się poza ich terenem placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych;

- obszaru E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – gminy, powiaty oraz organizacje pozarządowe;
- obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej) - jednostki samorządu terytorialnego lub organizacje pozarządowe,
- obszaru G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) - powiaty.

Tabela 4.
Dofinansowanie Programu Aktywny Samorząd w latach 2022-2024

Rok	Realizacja zadań
2022	Obszar B: „Dostosowanie Szkoły Podstawowej nr 2 w Dąbrowie Tarnowskiej dla osób z niepełnosprawnością ruchową”.
	Obszar B: „Budowa windy przy Urzędzie Gminy w Oleśnie”.
	Obszar B: „Przystosowanie łazienek dla osób niepełnosprawnych w Zespole Szkół im. K.K. Baczyńskiego w Dąbrowie Tarnowskiej”.
	Obszar D pn. „Likwidacja barier transportowych poprzez zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych będących uczestnikami ŚDS w Dąbrowicy”.
	Obszar D pn. „Likwidacja barier transportowych poprzez zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych będących uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Tarnowskiej”.
2023	Likwidacja barier w komunikowaniu się w urzędach administracji samorządu powiatowego w Dąbrowie Tarnowskiej”.
	Przystosowanie łazienki dla osób niepełnosprawnych w budynku Zespołu Szkół im. Władysława Stanisława Reymonta w Brniu.
	Dostosowanie Szkoły Podstawowej w Smęgorzowie dla osób z niepełnosprawnością ruchową.
2024	Likwidacja barier w komunikowaniu się w placówce edukacyjnej – I Liceum ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Dąbrowie Tarnowskiej”.
	Przystosowanie dwóch łazienek dla osób z niepełnosprawnością w Zespole Szkół im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Dąbrowie Tarnowskiej - Szkolne Schronisko Młodzieżowe.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

2.4.3. Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” – Mieszkanie dla absolwenta oraz „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” - Dostępne mieszkanie.

Powiat Dąbrowski w latach 2022-2024 do nadal występuje w roli Realizatora Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” – Mieszkanie dla absolwenta oraz „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” – Dostępne mieszkanie

Program „**Mieszkanie dla Absolwenta**”, ma na celu przyczynić się do wzrostu niezależności osób niepełnosprawnych oraz ułatwić im aktywność zawodową i społeczną poprzez zapewnienie samodzielnego mieszkania spełniającego indywidualne kryterium dostępności dla beneficjenta..

Program „**Dostępne mieszkanie**”, ma na celu przyczynić się do wzrostu niezależności osób niepełnosprawnych oraz ułatwić im aktywność zawodową i społeczną poprzez zapewnienie mieszkania wolnego od barier architektonicznych, jako podstawy samodzielnego realizowania planów zawodowych i społecznych. Dofinansowanie dotyczy dopłaty do zakupu mieszkania pozbawionego barier architektonicznych, znajdującego się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem.

Pomimo gotowości organizacyjnej powiatu do realizacji obu programów, w latach 2022–2024 nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie. Dopiero w 2025 roku złożono pierwszy wniosek w ramach programu, co może świadczyć nie tylko o stopniowym wzroście świadomości mieszkańców w zakresie dostępnych form wsparcia, ale także o tym, że w poprzednich latach nie występowały istotne potrzeby w tym obszarze.

2.5. Wsparcie instytucjonalne

Wsparcie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością stanowi jeden z kluczowych elementów lokalnej polityki społecznej prowadzonej przez Powiat Dąbrowski. Jego głównym celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom kompleksowej, systemowej pomocy, umożliwiającej im prowadzenie godnego, niezależnego i aktywnego życia. Działania te realizowane są poprzez sieć instytucji publicznych, samorządowych i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu, które współpracują w ramach zintegrowanego systemu pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej, edukacji oraz ochrony zdrowia.

Powiat Dąbrowski, kierując się zasadą równości szans i integracji społecznej, podejmuje szereg działań ukierunkowanych na wyrównywanie możliwości osób z niepełnosprawnościami. Instytucje powiatowe, przy współudziale gmin, organizacji

społecznych, placówek oświatowych oraz jednostek ochrony zdrowia, realizują zadania wynikające zarówno z przepisów prawa krajowego, jak i lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Celem tych działań jest stworzenie spójnego systemu wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb mieszkańców, opartego na zasadach partnerstwa, dostępności i skuteczności.

W strukturach powiatu funkcjonują instytucje pełniące zróżnicowane, wzajemnie uzupełniające się funkcje – od diagnostycznych i orzecznich, poprzez doradztwo, wsparcie psychologiczne i socjalne, aż po rehabilitację oraz aktywizację zawodową. Dzięki ich współdziałaniu osoby z niepełnosprawnościami mogą uzyskać kompleksową pomoc w wielu obszarach życia. Wsparcie instytucjonalne obejmuje również działania edukacyjne, profilaktyczne i informacyjne, które sprzyjają przełamywaniu barier społecznych oraz budowaniu pozytywnych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami.

W niniejszym podrozdziale przedstawiono system instytucjonalnego wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Dąbrowskim. Wymieniono instytucje i organizacje działające na rzecz tej grupy mieszkańców, jednak szczegółowy opis obejmuje wybrane jednostki, które odgrywają kluczową rolę w realizacji zadań powiatu w tym zakresie.

Na terenie Powiatu Dąbrowskiego działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami prowadzą między innymi: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej, Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dąbrowie Tarnowskiej, Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej, Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych Powiatu Dąbrowskiego, Dom Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej, Dom Radosnej Starości w Kupieninie, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Tarnowskiej oraz w Kupieninie, Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Skrzynce, Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Sutkowie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Oleśnicy, Środowiskowy Dom Samopomocy w Dąbrowicy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej, Niepubliczne Przedszkole Specjalne w Skrzynce, Zespół Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Tarnowskiej oraz ośrodki pomocy społecznej z terenu całego powiatu.

Działania wspierające osoby z niepełnosprawnościami prowadzą również organizacje pozarządowe, wśród których należy wymienić: Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń” w Dąbrowie Tarnowskiej, Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie, Stowarzyszenie „Otwarte Serce” Rodziców, Opiekunów i Przyjaciół na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Szczucinie,

Stowarzyszenie „Akademia Sukcesu” w Dąbrowie Tarnowskiej oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Dąbrowie Tarnowskiej.

Ze względu na szeroki zakres działalności podmiotów pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w niniejszym opracowaniu szczegółowemu omówieniu poddano jedynie wybrane instytucje, które mają kluczowe znaczenie dla realizacji zadań Powiatu Dąbrowskiego w tym obszarze. W dalszej części rozdziału zaprezentowano charakterystykę i działalność takich jednostek, jak Domy Pomocy Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz Środowiskowe Domy Samopomocy. Placówki te, ze względu na zakres oferowanego wsparcia oraz liczbę osób objętych pomocą, stanowią fundament instytucjonalnego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Dąbrowskiego.

2.5.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej (PCPR) pełni kluczową rolę w realizacji zadań samorządu powiatowego w zakresie pomocy społecznej oraz wspierania osób z niepełnosprawnościami. Jest jednostką organizacyjną Powiatu Dąbrowskiego, która koordynuje i wdraża działania wynikające z przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także z innych aktów prawnych i programów strategicznych.

PCPR podejmuje działania mające na celu likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, udziela dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych, a także wspiera instytucje i organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Instytucja ta odgrywa centralną rolę w powiatowym systemie wsparcia, łącząc funkcje administracyjne, doradcze i koordynacyjne, a także inicjując i realizując projekty, które przyczyniają się do poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami w regionie.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest prowadzona w ścisłej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi, służbami społecznymi, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi oraz partnerami lokalnymi. Wspólne działania tych podmiotów umożliwiają skuteczne wdrażanie polityki społecznej powiatu, opartej na integracji środowisk lokalnych, aktywizacji osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnieniu im realnego dostępu do usług i form wsparcia.

2.5.2. Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej realizuje szereg zadań ukierunkowanych na wspieranie osób z niepełnosprawnościami w zakresie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania bezrobociu. Działalność urzędu w tym obszarze jest integralną częścią polityki rynku pracy prowadzonej przez Powiat Dąbrowski, której nadrzędnym celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami równych szans w dostępie do zatrudnienia oraz stworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu pracy zgodnie z ich kwalifikacjami, możliwościami i potrzebami zdrowotnymi.

Urząd pracy, działając w oparciu o przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, podejmuje działania mające na celu aktywizację zawodową tej grupy osób. Obejmują one zarówno bezpośrednie wsparcie osób poszukujących pracy, jak i współpracę z pracodawcami w zakresie tworzenia i utrzymywania miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach swoich kompetencji Powiatowy Urząd Pracy prowadzi rejestrację osób z niepełnosprawnościami jako bezrobotnych lub poszukujących pracy, udziela informacji o aktualnych ofertach zatrudnienia, organizuje szkolenia zawodowe, staże oraz prace interwencyjne, a także wspiera podejmowanie działalności gospodarczej poprzez przyznawanie środków finansowych na rozpoczęcie własnego biznesu. Ponadto urząd realizuje programy finansowane ze środków PFRON, których celem jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami, w tym wspieranie pracodawców zatrudniających osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej odgrywa istotną rolę w lokalnym systemie wsparcia, stanowiąc ogniwo łączące osoby z niepełnosprawnościami poszukujące zatrudnienia z pracodawcami gotowymi do ich zatrudnienia. Działania urzędu ukierunkowane są na zwiększenie poziomu aktywności zawodowej tej grupy mieszkańców, wzmacnianie ich kompetencji oraz promowanie idei zatrudnienia wspomaganego i równego traktowania na rynku pracy. Dzięki współpracy z instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, urząd pracy tworzy warunki sprzyjające integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu z rynku pracy.

2.5.3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej pełni istotną rolę w systemie wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin, w tym osób z niepełnosprawnościami. Jej działalność ukierunkowana jest na udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i terapeutycznej, a także na wspieranie rozwoju edukacyjnego i społecznego dzieci oraz młodzieży wymagających specjalnych form wsparcia. Poradnia stanowi ważne ogniwo w systemie oświaty, realizując zadania z zakresu wczesnej diagnostyki, terapii oraz poradnictwa specjalistycznego.

Głównym celem działalności poradni jest wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności tych, u których występują trudności rozwojowe, edukacyjne lub emocjonalne wynikające z niepełnosprawności. Poradnia prowadzi diagnozę psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną i socjalną, wydaje opinie i orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego nauczania czy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Dzięki tym działaniom możliwe jest dostosowanie procesu edukacyjnego i wychowawczego do indywidualnych potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna prowadzi również szeroko zakrojoną działalność profilaktyczną, doradczą i terapeutyczną, obejmującą zarówno dzieci i młodzież, jak i rodziców oraz nauczycieli. Wspiera szkoły i placówki oświatowe w organizowaniu kształcenia specjalnego, integracyjnego oraz dostosowywaniu warunków nauki do możliwości psychofizycznych uczniów. Udziela także wsparcia rodzinom dzieci z niepełnosprawnościami, pomagając im w zrozumieniu potrzeb dziecka, pokonywaniu trudności wychowawczych i emocjonalnych oraz w dostępie do specjalistycznych form terapii.

Działalność poradni ma charakter kompleksowy i integracyjny – łączy diagnozę, terapię, edukację i doradztwo, wspierając nie tylko rozwój jednostki, ale i środowisko, w którym ona funkcjonuje. Dzięki swojej pracy Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej przyczynia się do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, wspiera ich rozwój emocjonalny i społeczny, a tym samym sprzyja ich pełniejszemu uczestnictwu w życiu społecznym i edukacyjnym powiatu.

2.5.4. Domy pomocy społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, która nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu Dąbrowskiego działają dwa domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, prowadzone przez kościelne osoby prawne :

- 1) **Caritas Diecezji Tarnowskiej** : Dom Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej dla 35 osób przewlekle somatycznie chorych,
- 2) **Zgromadzenie Zakonne Sióstr Benedyktynek Wynagradzających Najświętszemu Obliczu Pana Naszego Jezusa Chrystusa z siedzibą w Kupieninie**: Dom Radosnej Starości w Kupieninie dla 70 osób w podeszłym wieku.

Tabela 5.

Liczba mieszkańców i wydanych decyzji umieszczających w domach pomocy społecznej na terenie powiatu dąbrowskiego w latach 2022-2024

		Dom Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej	Dom Radosnej Starości w Kupieninie
2022 rok	Liczba pensjonariuszy stan na 31.12.2022r.	35	67
	Liczba wydanych decyzji umieszczających	12	17
2023 rok	Liczba pensjonariuszy stan na 31.12.2023r.	33	65
	Liczba wydanych decyzji umieszczających	7	24
2024 rok	Liczba pensjonariuszy stan na 31.12.2024r.	34	69
	Liczba wydanych decyzji umieszczających	10	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

W latach 2022–2024 w obu placówkach – Domu Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej oraz Domu Radosnej Starości w Kupieninie – obserwuje się niewielkie wahania

liczby pensjonariuszy przy wyraźnym zróżnicowaniu dynamiki przyjęć. W Dąbrowie Tarnowskiej liczba mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie, wahając się od 33 do 35 osób, co wskazuje na względną stabilność funkcjonowania placówki. Liczba decyzji o umieszczeniu spadła w 2023 roku, po czym w 2024 roku ponownie wzrosła. W Kupieninie natomiast widać wyraźny trend wzrostowy – liczba pensjonariuszy systematycznie rośnie z 67 w 2022 roku do 69 w 2024 roku, a liczba wydanych decyzji wzrasta dynamicznie, zwłaszcza między 2022 a 2024 rokiem (z 17 do 31). Jednocześnie liczba miejsc w obu domach pomocy społecznej zapewnia pełne zaspokojenie potrzeb mieszkańców powiatu w zakresie opieki instytucjonalnej; nie występują długotrwałe okresy oczekiwania na przyjęcie, a listy osób oczekujących tworzone są jedynie incydentalnie.

2.5.5. Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy, zwane inaczej ośrodkami wsparcia, służą budowaniu sieci oparcia społecznego i przygotowują do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku. Są przeznaczone dla osób przewlekłe psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie. To placówki okresowego dziennego lub całodobowego pobytu, w którym osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz posiłek.

Środowiskowe Domy Samopomocy, w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

- 1) typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych;
- 2) typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- 3) typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych;
- 4) typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Dom może obejmować wsparciem więcej niż jedną kategorię osób wymienionych powyżej.

W celu realizacji ustawowego zadania tj. prowadzenia i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi Powiat Dąbrowski zgodnie z uchwałą Nr XVIII/224/2012 Rady Powiatu Dąbrowskiego w Dąbrowie Tarnowskiej z dnia 21.12.2012 powierzył Gminie Miasta Tarnowa realizację przedmiotowego zadania publicznego polegającego na kierowaniu mieszkańców Powiatu Dąbrowskiego do środowiskowego domu samopomocy w celu świadczenia usług, o których mowa w art. 51a ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej.

Na terenie powiatu dąbrowskiego funkcjonują dwa środowiskowe domy samopomocy prowadzone przez organizacje pozarządowe:

1. **Środowiskowy Dom Samopomocy w Oleśnicy**, prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń” w Dąbrowie Tarnowskiej, jest placówką typu A i B, przeznaczoną dla osób przewlekłe psychicznie chorych oraz z niepełnosprawnością intelektualną. Ośrodek dysponuje 36 miejscami dla uczestników.

2. **Środowiskowy Dom Samopomocy w Dąbrowicy** prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Otwarte Serce” Rodziców, Opiekunów i Przyjaciół na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z siedzibą w Szczucinie. Placówka oferuje 44 miejsca i obejmuje trzy typy wsparcia: typ A–dla osób przewlekłe psychicznie chorych, typ B–dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym oraz lekkim, jeśli współwystępują inne zaburzenia, w szczególności neurologiczne, typ C– dla osób z innymi przewlekłymi zaburzeniami czynności psychicznych, w tym dla osób starszych zmagających się z demencją, stanami poudarowymi, otępieniem, chorobą Parkinsona, Alzheimerem, stwardnieniem rozsianym i innymi schorzeniami o podobnym charakterze.

Środowiskowe Domy Samopomocy działające na terenie powiatu dąbrowskiego zapewniają wsparcie wszystkim mieszkańcom powiatu, na podstawie zawartych porozumień pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego gmin. Porozumienia te umożliwiają kierowanie uczestników z terenu całego powiatu do funkcjonujących ośrodków, niezależnie od miejsca ich zamieszkania. Ośrodki pomocy społecznej nie sygnalizują problemów związanych z niewystarczającą liczbą miejsc, a istniejąca baza lokalowa Środowiskowych Domów Samopomocy w pełni zabezpiecza potrzeby mieszkańców powiatu dąbrowskiego w zakresie tego rodzaju wsparcia.

2.5.6. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej stanowią formę instytucjonalnego wsparcia, której celem jest prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Ich głównym zadaniem jest wspieranie uczestników w rozwijaniu umiejętności niezbędnych do możliwie samodzielnego i aktywnego funkcjonowania w życiu codziennym, zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami i możliwościami każdej osoby.

Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej finansowane jest ze środków publicznych – w 90% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz w 10% z budżetu powiatu dąbrowskiego .

Zajęcia terapeutyczne prowadzone są w niewielkich, pięcioosobowych grupach, nad którymi opiekę sprawuje jeden terapeuta. Uczestnicy wykonują ćwiczenia i zadania w odpowiednio przystosowanych pracowniach dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych. Program terapii obejmuje również rehabilitację ruchową oraz wsparcie psychologiczne, realizowane w formie indywidualnych i grupowych spotkań z psychologiem.

Na terenie powiatu dąbrowskiego funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej:

1. Warsztat Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Tarnowskiej działający przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń” w Dąbrowie Tarnowskiej. Warsztat przeznaczony jest dla 45 uczestników.
2. Warsztat Terapii Zajęciowej w Kupieninie działający przy Stowarzyszeniu Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie. Warsztat przeznaczony jest dla 30 uczestników.

W grudniu 2024 roku zwiększono liczbę miejsc w obu Warsztatach Terapii Zajęciowej, co pozwoliło w pełni zaspokoić potrzeby osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu.

2.5.7. Placówki edukacyjne dla osób z niepełnosprawnością

Na terenie Powiatu funkcjonują także niepubliczne szkoły i placówki dotowane przez Powiat Dąbrowski. Są to: Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy im. Jana Pawła II w Skrzynce i Niepubliczna Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Skrzynce - prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie oraz Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych w Dąbrowie Tarnowskiej z siedzibą w Sutkowie – prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń” w Dąbrowie Tarnowskiej.

Placówki edukacyjne dla osób z niepełnosprawnością na terenie powiatu dąbrowskiego
(2024r.)

Nazwa niepublicznej szkoły/ placówki	Organ prowadzący	Liczba uczniów/ wychowanków w 2024r.	Opis działalności
Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych w Dąbrowie Tarnowskiej z siedzibą w Sutkowie	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń” w Dąbrowie Tarnowskiej	I-XII – 10 wychowanków	Placówka obejmuje pomocą dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonym, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 roku życia.
Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy im. Jana Pawła II w Skrzynce	Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie	I-VIII.2024r. – 13 wychowanków IX-XII – 18 wychowanków	Placówka obejmuje pomocą dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonym, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 roku życia.
Niepubliczna Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Skrzynce	Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie	I-VIII – 3 uczniów IX-4 uczniów X-XII – 3 uczniów	Szkoła przeznaczona dla absolwentów szkoły podstawowej (z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi), którzy mogą pobierać naukę do 24 roku życia. Głównym profilem szkoły jest prowadzenie gospodarstwa domowego z elementami prac biurowych, porządkowych, dekoracyjnych, ogrodnich. Celem kształcenia jest przygotowanie młodzieży do

			jak najpełniejszego, samodzielnego funkcjonowania w integracji ze społeczeństwem, do pełnienia różnych ról społecznych, autonomicznego i aktywnego dorosłego życia.
Placówka prowadzona na zlecenie Gminy Szczucin			
Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne „Przyjazny Świat” w Skrzynce	Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Przyjazny Świat” w Mędrzechowie	Placówka przyjmuje dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, wzrokową, słuchową, autyzmem oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi w wieku od 2,5 roku do czasu rozpoczęcia nauki szkolnej, posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. W Przedszkolu prowadzone jest także wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci od urodzenia do czasu rozpoczęcia nauki szkolnej, posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka wydaną przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej oraz Raportu o stanie Powiatu Dąbrowskiego za 2024 rok

2.5.8. Interwencja Kryzysowa dla osób z niepełnosprawnością

W celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej Rada Powiatu Dąbrowskiego, Uchwałą Nr XXIX/370/2014 z dnia 17 lipca 2014 roku, powierzyła Gminie Miasta Tarnowa prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej dla mieszkańców Powiatu Dąbrowskiego.

Zadanie to obejmuje:

1. **Udzielanie natychmiastowej, specjalistycznej pomocy** osobom, które znalazły się w kryzysie spowodowanym nagłymi i trudnymi wydarzeniami życiowymi,
2. **Zapewnienie całodobowego schronienia** osobom przeżywającym kryzys – w miarę dostępnych miejsc, maksymalnie do 3 miesięcy.

Kryzys może dotknąć każdego człowieka – również osoby z niepełnosprawnością, które ze względu na swoją sytuację mogą doświadczać szczególnego stresu, przemocy, utraty bezpieczeństwa czy nagłych zmian życiowych. Dlatego wsparcie udzielane w ramach interwencji kryzysowej jest dostosowane również do indywidualnych potrzeb osób

z niepełnosprawnościami, z poszanowaniem ich godności, autonomii i prawa do decydowania o sobie.

Powiat Dąbrowski zapewnia także możliwość bezpiecznego schronienia osobom z niepełnosprawnościami w sytuacjach kryzysowych. Miejsca te są przygotowane do przyjęcia osób wymagających szczególnych warunków pobytu i dostosowane – w miarę możliwości – do ich potrzeb.

Na terenie powiatu funkcjonuje **Punkt Interwencji Kryzysowej w Dąbrowie Tarnowskiej**, w którym osoby w trudnej sytuacji – w tym osoby z niepełnosprawnościami – mogą uzyskać bezpłatną pomoc psychologiczną, prawną oraz wsparcie pracownika socjalnego.

W latach 2022–2024 zespół specjalistów, w skład którego wchodzi dwaj psychologowie, prawnik oraz specjalista pracy socjalnej, udzielił 731 porad osobom potrzebującym pomocy w przezwyciężeniu kryzysu.

Tabela 6.

Wsparcie udzielane przez PIK w Dąbrowie Tarnowskiej w latach 2022-2024

	PIK
	Liczba porad specjalistycznego wsparcia
2022 rok	254
2023 rok	251
2024 rok	226

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Dąbrowie Tarnowskiej

Tabela 7.

Liczba mieszkańców Powiatu Dąbrowskiego, które skorzystały z pomocy Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2022-2024

		Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Natychmiastowa specjalistyczna pomoc w kryzysie spowodowanym nagłymi zdarzeniami traumatycznymi	Kontakt telefoniczny	7	9	10
	Kontakt bezpośredni	0	7	5
Całodobowe schronienie związane z przeżywanym kryzysem – do 3 miesięcy		0	0	3 osoby (1 dorosła + 2 dzieci)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych TOIK w Tarnowie

Dane przedstawione w tabeli ukazują zmieniającą się liczbę mieszkańców Powiatu Dąbrowskiego, którzy w latach 2022–2024 korzystali z pomocy Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Widoczna jest stopniowa tendencja wzrostowa w liczbie osób zgłaszających się po natychmiastową, specjalistyczną pomoc w sytuacjach kryzysowych spowodowanych nagłymi zdarzeniami traumatycznymi. W 2022 roku odnotowano 7 kontaktów telefonicznych, w 2023 roku było ich 9, a w 2024 roku już 10. Może to świadczyć o rosnącej świadomości społecznej dotyczącej dostępnych form wsparcia lub o zwiększonej liczbie sytuacji kryzysowych wymagających interwencji.

Niestety, dostępne dane nie pozwalają określić, ile spośród osób korzystających z pomocy stanowiły osoby z niepełnosprawnościami. Warto jednak podkreślić, że interwencja kryzysowa jest działaniem skierowanym do wszystkich mieszkańców powiatu, a osoby z niepełnosprawnościami mogą również doświadczać sytuacji kryzysowych i mają pełne prawo do skorzystania z dostępnego wsparcia.

2.5.9. Zdrowie psychiczne

Na terenie powiatu dąbrowskiego funkcjonują placówki świadczące usługi w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, które wspólnie zapewniają kompleksowy system wsparcia dla mieszkańców – zarówno dzieci, jak i osób dorosłych.

Placówka **BioVitaMed** (ul. Szpitalna 1, Dąbrowa Tarnowska) działa na rzecz dzieci i młodzieży z terenu powiatu dąbrowskiego, oferując szeroki zakres usług terapeutycznych i psychologicznych. BioVitaMed prowadzi działania ukierunkowane na rozwój psychofizyczny dzieci, poprawę ich sprawności ruchowej, funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, a także wspieranie rodzin w procesie terapeutycznym. Placówka współpracuje z jednostkami oświatowymi i pomocą społeczną, realizując cele w zakresie wczesnej interwencji i rehabilitacji dzieci z różnymi niepełnosprawnościami oraz zaburzeniami rozwojowymi.

Z kolei **Centrum Zdrowia Psychicznego** działające przy Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Łukasza w Tarnowie obejmuje swoim zasięgiem osoby dorosłe z terenu powiatu dąbrowskiego. Jego celem jest zapewnienie mieszkańcom kompleksowej i łatwo dostępnej pomocy psychiatrycznej, psychologicznej oraz środowiskowej. W ramach Centrum funkcjonuje Punkt Zgłoszeniowo-Koordynacyjny w Dąbrowie Tarnowskiej (ul. Piłsudskiego 21, Dąbrowa Tarnowska), do którego można zgłosić się bez skierowania, a także Zespół Leczenia Środowiskowego świadczący usługi w miejscu zamieszkania pacjentów.

Wspólne funkcjonowanie placówki BioVitaMed oraz Centrum Zdrowia Psychicznego zapewnia mieszkańcom powiatu dąbrowskiego spójny i komplementarny system wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i rehabilitacji – od wieku dziecięcego po dorosłość – odpowiadający na potrzeby różnych grup wiekowych i zdrowotnych.

Funkcjonowanie placówki BioVitaMed, dedykowanej dzieciom i młodzieży, oraz Centrum Zdrowia Psychicznego dla osób dorosłych zapewnia mieszkańcom powiatu dąbrowskiego kompleksowy, spójny i dostępny system wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.

3. Analiza SWOT zagadnienia niepełnosprawności na terenie Powiatu Dąbrowskiego

Istota analizy SWOT, której nazwa pochodzi od pierwszych liter wyrazów, tj.: Strength - silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia, sprowadza się do oceny zasobów społeczno-ekonomicznych jednostki samorządu terytorialnego jaką jest Powiat Dąbrowski w świetle szans i zagrożeń dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących Powiat. Używana nazwa wskazuje jednocześnie na kolejność analizowania określonych czynników, a więc w pierwszym rzędzie na przedstawieniu atutów i słabości badanej jednostki odnosząc je następnie do okazji i zagrożeń występujących w jej środowisku zewnętrznym.

Opracowanie analizy SWOT jest istotą w procesie planowania strategicznego i stanowi punkt wyjściowy dla realizacji poszczególnych celów założonych w programie. Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i silnych stron w działaniach, jakie podejmuje się na rzecz osób z niepełnosprawnością. Pozwala ona skoncentrować uwagę na najważniejszych strategicznych czynnikach w każdej z czterech grup (S, W, O, T). Schemat analizy SWOT wymusza dostrzeżenie wewnątrz podmiotu zarówno mocnych, jak i słabych stron, a w otoczeniu zarówno zagrożeń, jak i szans rozwojowych.

Rezultaty analizy prezentuje się zazwyczaj w formie macierzy, która ułatwia zrozumienie położenia podmiotu i wyciągnięcie wniosków. Taka wizualizacja pozwala na przykład na znalezienie potencjalnych źródeł rozwoju, między innymi poprzez zestawienie odpowiednich silnych stron i możliwości. Z drugiej strony, pozwala ona wykryć zagrożenia zewnętrzne, które mogą mieć szczególnie niekorzystne skutki dla badanej jednostki. Poszczególne czynniki określone przez zespół osób zaangażowanych w tworzenie programu zostały ujęte w czteropolową matrycę zamieszczoną poniżej.

Pojawienie się wielu słabych i mocnych stron w analizie SWOT, świadczy o dużej wiedzy na temat zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Dąbrowskim i funkcjonującym systemie działań podmiotów na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Wiedzę tę należy rozwijać i ciągle aktualizować, ponieważ problemy z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne nieustannie się zmieniają. Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia

W przypadku Powiatu Dąbrowskiego analizowane grupy czynników w kontekście zjawiska niepełnosprawności rozumiane są następująco:

1. Silne strony jednostki, czyli wewnętrzne czynniki pozytywne, to głównie unikalne zasoby, wartości, umiejętności oraz inne aspekty odróżniające dany samorząd terytorialny od pozostałych jednostek, szczególnie tych sąsiadujących;
2. Słabe strony, rozumiane jako wewnętrzne czynniki negatywne, do których należą atrybuty funkcjonowania jednostki zmniejszające jej sprawność, skuteczność czy dynamikę rozwoju;
3. Szanse (zewnętrzne czynniki pozytywne), czyli wszystkie procesy zachodzące w bliższym lub dalszym otoczeniu jednostki, które mogą w przyszłości wpłynąć pozytywnie na jej rozwój;
4. Zagrożenia, czyli zewnętrzne czynniki negatywne, pod pojęciem których rozumie się wydarzenia i procesy zachodzące w otoczeniu jednostki, mające negatywny wpływ na jej działalność.

Założeniem analizy SWOT jest ustalenie wewnętrznego potencjału Powiatu w oparciu o słabe i mocne strony, a także zidentyfikowanie czynników zewnętrznych, niezależnych od Powiatu, a mogących mieć korzystny lub niekorzystny wpływ na podejmowane działania. Ostatecznie wybory dokonane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę pozwolą na wykorzystanie mocnych stron i szans w celu eliminowania słabych stron i ewentualnych zagrożeń. Przeprowadzona analiza pozwoli na opracowanie właściwej strategii i przygotowanie konkretnych programów, a w efekcie wynikających z nich planów działań.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii osób z niepełnosprawnościami.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Dobra realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych finansowanych ze środków PFRON. 2. Funkcjonowanie: WTZ, ŚDS, ORW, DPS 3. Aktywne i liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnością. 4. Aktywność instytucji w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych. 5. Doświadczenie organizacji pozarządowych i instytucji w planowaniu czasu wolnego, imprez kulturalnych, integracyjnych, sportowych dla osób niepełnosprawnych. 6. Realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Dąbrowskiego. 7. Wysoko wykwalifikowana kadra pomocy społecznej i urzędów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. 8. Zasoby domów pomocy społecznej Dąbrowie Tarnowskiej i w Kupieninie 9. Funkcjonujący Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. 10. Współpraca instytucji samorządowych z pozarządowymi w zakresie wsparcia inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych. 11. Imprezy sportowe, kulturalne, rekreacyjne i turystyczne dla osób z niepełnosprawnościami organizowane na terenie Powiatu Dąbrowskiego 12. Zwiększony dostęp do informacji 13. Rosnąca liczna osób z niepełnosprawnościami chętnych do podnoszenia swojego wykształcenia, kwalifikacji i korzystania z poradnictwa zawodowego 14. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami poprzez wykorzystanie środków Funduszu Pracy,	1. Brak systemowych rozwiązań dotyczących rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami ZAZ – ZPCH, otwarty rynek pracy. 2. Ograniczone środki na statutową działalność organizacji pozarządowych i obsługę administracyjną. 3. Dyskryminowanie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. 4. Marginalizacja problemów osób niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami psychicznymi. 5. Niewystarczające środki finansowe w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych. 6. Niska aktywność osób bezrobotnych niepełnosprawnych na rynku pracy. 7. Ograniczona dostępność do wczesnej interwencji gwarantującej kompleksową diagnozę dziecka niepełnosprawnego i zagrożonego niepełnosprawnością. 8. Brak zakładu aktywności zawodowej, w którym mogliby podjąć zatrudnienie osoby niepełnosprawne. 9. Istnienie szeregu barier: transportowych, architektonicznych, urbanistycznych, w komunikowaniu się oraz technicznych utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. 10. Utrudniona dostępność do specjalistycznej pomocy medycznej: psychiatra, okulista, rehabilitant, stomatolog. 11. Niska świadomość pracodawcy możliwościach osób niepełnosprawnych. 12. Bariery ekonomiczne (niskie dochody osób niepełnosprawnych) 13. Niedostateczna wysokość środków otrzymywanych z PFRON 14. Niewystarczające wsparcie rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym od chwili

PFRON, środków Unii Europejskiej. 15. Dostęp do informacji o realizowanych działaniach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem 16. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do osób niepełnosprawnych 17. Ciągła likwidacja barier transportowych oraz architektonicznych	jego urodzenia 15. Niewystarczająca obsada kadrowa w JST
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie uznania prawa osób niepełnosprawnych do pełnej integracji ze społeczeństwem oraz możliwości egzekwowania przysługujących praw. 2. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych. 3. Rozwinięta infrastruktura socjalna. 4. Rozwój form środowiskowego wsparcia osób niepełnosprawnych. 5. Możliwość rozwoju grup samopomocowych. 6. Wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym. 7. Współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym. 8. Likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej. 9. Wzrost liczby organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. 10. Funkcjonowanie Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych 11. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji kadry zajmującej się realizacją zadań dotyczących osób niepełnosprawnych 12. Upowszechnienie i rozwój pracy zdalnej szczególnie dla osób o ograniczonych możliwościach poruszania się	1. Słabe zrozumienie specyfiki potrzeb osób niepełnosprawnych w aspekcie edukacji, rehabilitacji społecznej i zawodowej. 2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych. 3. Niski status materialny osób niepełnosprawnych. 4. Starzenie się społeczeństwa. 5. Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych utrudniający podjęcie zatrudnienia. 6. Zmniejszająca się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. 7. Wypalenie zawodowe osób udzielających wsparcia. 8. Trudności z pozyskaniem środków własnych dla uczestnictwa w programach unijnych i pozostałych. 9. Nadmierna biurokracja w dystrybucji środków finansowych. 10. Tendencje do przesuwania rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych do systemu pomocy społecznej. 11. Niedoskonałość i nadmiar przepisów prawnych. 12. Brak wiedzy i świadomości lekarzy na temat pomocy finansowej PFRON 13. Niestabilność finansowania – uzależnienie od środków publicznych i dotacji, które mogą ulec ograniczeniu w wyniku zmian politycznych lub kryzysów gospodarczych. 14. Nierówności terytorialne – lepsza dostępność usług w dużych miastach niż w małych miejscowościach i na wsiach.

13. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych w placówkach publicznych ze środków zewnętrznych 14. Wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym 15. Możliwość tworzenia wolontariatu przy realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. 16. Wzrost świadomości pracowników samorządowych, dotyczący problematyki osób niepełnosprawnych 17. Rosnąca świadomość społeczna w zakresie integracji osób niepełnosprawnych 18. Postęp w medycynie i rehabilitacji wielu chorób	15. Utrwalone stereotypy i uprzedzenia – część społeczeństwa wciąż postrzega osoby z niepełnosprawnościami przez pryzmat litości lub niepełnowartościowości. 16. Brak długofalowej strategii państwa – krótkookresowe programy nie zapewniają trwałych zmian systemowych. 17. Ryzyko marginalizacji cyfrowej – osoby z niepełnosprawnościami mogą mieć trudności z korzystaniem z nowych technologii bez odpowiedniego wsparcia szkoleniowego.
--	--

Dokonana analiza określiła stan obecny sytuacji osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Dąbrowskiego. Nie dokonując wartościowania zastanego stanu rzeczy uznać należy, iż zgodnie z przyjętym tokiem działania należy w następnej kolejności określić kierunki działań na okres najbliższych pięciu lat oraz w oparciu o zebrany w trakcie prac materiał ustalić priorytety działań.

4. Cel główny Programu, obszary, cele operacyjne oraz zadania do realizacji.

Świadomość sytuacji życiowej osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących Powiat Dąbrowski umożliwia właściwe określenie kierunków działań, które powinny zostać podjęte w celu poprawy jakości ich życia. Analiza występujących problemów pozwala sformułować wnioski stanowiące podstawę do wyznaczenia głównych obszarów interwencji oraz identyfikacji kluczowych barier, z jakimi na co dzień mierzą się osoby z niepełnosprawnościami.

W Programie wyznaczono cel strategiczny, a także obszary priorytetowe, kierunki działań i zadania służące ich realizacji. Uniwersalny charakter zaplanowanych działań umożliwi podejmowanie różnorodnych inicjatyw na rzecz przeciwdziałania skutkom niepełnosprawności oraz wspierania integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami w różnych sferach życia lokalnej społeczności.

W realizację Programu włączone zostaną instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz środowiska lokalne, które bezpośrednio współtworzą otoczenie osób z niepełnosprawnościami. Wspólne działania przyczynią się do zwiększenia możliwości pełnego uczestnictwa tej grupy w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym, a tym samym do ograniczenia zjawiska marginalizacji.

Celem głównym Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026–2030 jest:

„Tworzenie warunków sprzyjających pełnemu uczestnictwu osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym Powiatu Dąbrowskiego poprzez rozwój dostępnych usług, infrastruktury oraz wspieranie ich aktywności i samodzielności.”

W Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych wyodrębniono cel strategiczny – zgodny ze Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Dąbrowskiego na lata 2026-2030 oraz trzy kierunki działań, w obrębie których określono szczegółowe zadania. Termin realizacji Programu to lata 2026-2030.

CEL STRATEGICZNY			
Wzmacnianie aktywności i samodzielności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami			
Kierunek działania nr 1:			
Wzmacnianie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w zakresie zaspokajania codziennych i społecznych potrzeb			
ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
Dofinansowywanie ze środków PFRON zadań z zakresu rehabilitacji społecznej: - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba beneficjentów 700 rocznie Odsetek osób z niepełnosprawnością objętych dofinansowaniem w stosunku do liczby złożonych wniosków (%) - 85% rocznie

ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, - rehabilitacji dzieci i młodzieży, - usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika; - zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego.			
Dofinansowywanie ze środków PFRON zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej 1. Dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu, do: a) szkoleń, a także sfinansowania potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności oraz uzyskania dokumentów potwierdzających nabycie wiedzy i umiejętności, o których mowa w art. 99, art. 101 i art. 102 ustawy o rynku pracy; b) bonu na kształcenie ustawiczne, o którym mowa w art. 107 ustawy o rynku pracy; c) stażu, o którym mowa w art. 114 i art. 119 ustawy o rynku pracy; d) prac interwencyjnych, o których mowa w art. 135 ustawy o rynku pracy; e) badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 205 ust. 1 ustawy o rynku pracy;	Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba beneficjentów - 7 rocznie Liczba osób bezrobotnych : 20 rocznie Odsetek osób z niepełnosprawnością objętych dofinansowaniem w stosunku do liczby złożonych wniosków (%) - 85% rocznie

f) zwrotu kosztów przejazdu, o których mowa w art. 206 ust. 1, 3 i 4 ustawy o rynku pracy; g) zwrotu kosztów zakwaterowania, o których mowa w art. 206 ust. 2 ustawy o rynku pracy; h) bonu na zasiedlenie, o którym mowa w art. 208 ustawy o rynku pracy; i) robót publicznych, o których mowa w art. 136 ustawy o rynku pracy, j) podjęcia działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu, 2. Dofinansowanie dla pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnością, do: a) na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej i środki na finansowanie kosztów płacy osoby niepełnosprawnej, b) zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, c) zwrot kosztów adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy, d) zwrot kosztów zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb			
---	--	--	--

wynikających z ich niepełnosprawności; e) zwrot kosztów rozpoznania przez służby medycyny pracy ww. potrzeb f) zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy, kosztów szkolenia tych pracowników, g) zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy zatrudnionej osoby niepełnosprawnej zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostającą w zatrudnieniu. 3. Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie. 4. Doradztwo organizacyjno – prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne.			
Prowadzenie postępowań z zakresu orzecznictwa o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności	Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawność i w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba orzeczeń –1.000 orzeczeń Odsetek osób którym wydano orzeczenie w stosunku do liczby złożonych wniosków - 85% rocznie

Kierunek działania nr 2: Zapewnienie środowiskowych form pomocy i integracji dla osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów oraz osób zagrożonych utratą sprawności			
Wczesne rozpoznawanie, diagnozowanie i kierowanie do odpowiedniego wsparcia dzieci z zaburzeniami rozwoju lub zagrożonych niepełnosprawnością.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba pomocy psychologiczno-pedagogicznych – liczba dzieci – 400 - liczba spotkań – 1.900 rocznie
Prowadzenie działań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego.	Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej - Punkt Interwencji Kryzysowej	2026-2030	Liczba działań – 2 rocznie Liczba osób objętych wsparciem – 50 osób rocznie
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami dostępu do kształcenia specjalnego.	Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba działających placówek - 3
Organizowanie lub zlecanie prowadzenia całodobowych placówek opiekuńczych dla osób starszych, przewlekle chorych oraz mieszkań treningowych/ wspomaganych	Powiat Dąbrowski – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba placówek: - domy pomocy społecznej – 2 - mieszkanie treningowe i/lub wspomagane - 1

Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz starszych możliwości uczestnictwa w dziennych, instytucjonalnych, itp. formach wsparcia.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej Partnerzy Gminy z terenu Powiatu Dąbrowskiego – Ośrodki Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	2026-2030	Liczba miejsc wsparcia-placówek: WTZ – 2 placówki ŚDS – 2 placówki ZAZ – 1 placówka Kluby/ dzienne domy seniora / stowarzyszenia – 7 organizacji/placówek
Kierunek działań nr 3: Wzmacnianie działań profilaktycznych oraz rozwój systemu informacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami			
Przeprowadzanie działań edukacyjno-informacyjnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w zakresie praw osób z niepełnosprawnościami	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Tarnowskiej Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej	2026-2030	Liczba udostępnionych materiałów, informacji, spotkań, zleconych zadań, itp.

5. Oczekiwane rezultaty Programu

Realizacja Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026–2030 ma na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia umożliwiającego osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i edukacyjnym.

Działania te są zgodne z **celem głównym Programu**: *„Tworzenie warunków sprzyjających pełnemu uczestnictwu osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym Powiatu Dąbrowskiego poprzez rozwój dostępnych usług, infrastruktury oraz wspieranie ich aktywności i samodzielności”* oraz z **celem strategicznym** – *„Wzmacnianie aktywności i samodzielności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.”*

W wyniku wdrażania zaplanowanych działań w perspektywie lat 2026–2030 oczekuje się:

1. **Poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami** poprzez zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych, edukacyjnych, zdrowotnych i społecznych.
2. **Wzrostu poziomu samodzielności i aktywności społecznej** beneficjentów Programu dzięki rozwinięciu lokalnych form wsparcia (warsztaty terapii zajęciowej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania wspomagane).
3. **Wzmocnienia systemu pomocy rodzinom osób z niepełnosprawnościami**, w tym poprawy dostępu do usług asystenckich, terapeutycznych i opiekuńczych.
4. **Zwiększenia integracji społecznej i zawodowej** poprzez rozwój działań z zakresu rehabilitacji zawodowej, doradztwa i aktywizacji na rynku pracy.
5. **Rozwoju systemu orzekania i informacji o dostępnych formach wsparcia**, co przyczyni się do bardziej skutecznego planowania polityki społecznej w powiecie.
6. **Wzrostu świadomości społecznej** w zakresie potrzeb i praw osób z niepełnosprawnościami, dzięki prowadzeniu kampanii edukacyjno-informacyjnych i działań profilaktycznych.
7. **Zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej i usług** – likwidacji barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych.

Rezultaty szczegółowe według kierunków działań

Kierunek działania nr 1:

Wzmacnianie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w zakresie zaspokajania codziennych i społecznych potrzeb.

Oczekiwane rezultaty:

- Systematyczny wzrost liczby osób korzystających z dofinansowań PFRON w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej (min. 700 osób rocznie w obszarze społecznym i ok. 5 w obszarze zawodowym).
- Utrzymanie wysokiego poziomu skuteczności w rozpatrywaniu wniosków (85% wniosków pozytywnie rozpatrzonych).
- Zwiększenie dostępności do sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy ortopedycznych.
- Zwiększenie liczby osób posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, co umożliwi skuteczniejsze planowanie działań pomocowych (ok. 1 000 orzeczeń rocznie).
- Poprawa warunków mieszkaniowych i funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami dzięki likwidacji barier architektonicznych i technicznych.

Kierunek działania nr 2:

Zapewnienie środowiskowych form pomocy i integracji dla osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów oraz osób zagrożonych utratą sprawności.

Oczekiwane rezultaty:

- Skuteczne wczesne diagnozowanie i kierowanie dzieci z zaburzeniami rozwoju do odpowiednich form wsparcia (ok. 400 dzieci rocznie, 1 900 spotkań diagnostyczno-terapeutycznych).
- Wzrost liczby działań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego i interwencji kryzysowej, obejmujących ok. 50 osób rocznie.
- Utrzymanie lub rozwój sieci placówek kształcenia specjalnego na terenie powiatu (min. 3 placówki).
- Zapewnienie funkcjonowania dwóch domów pomocy społecznej oraz utworzenie co najmniej jednego mieszkania treningowego lub wspomagane.
- Wzrost dostępności do dziennych form wsparcia – utrzymanie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej (2), środowiskowych domów samopomocy (2), zakładu aktywności zawodowej (1) oraz klubów seniora i organizacji wspierających (7).

- Wzmocnienie współpracy między samorządami gminnymi, organizacjami pozarządowymi i instytucjami pomocy społecznej w realizacji wspólnych projektów integracyjnych.

Kierunek działania nr 3:

Wzmacnianie działań profilaktycznych oraz rozwój systemu informacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami.

Oczekiwane rezultaty:

- Prowadzenie regularnych działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin, pracodawców i społeczności lokalnej.
- Upowszechnienie wiedzy o prawach i możliwościach wsparcia poprzez publikacje informacyjne, spotkania, kampanie społeczne oraz działania w przestrzeni cyfrowej.
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat znaczenia rehabilitacji, aktywizacji zawodowej i integracji środowiskowej.
- Wzrost liczby osób korzystających z pomocy instytucji powiatowych dzięki poprawie przepływu informacji i ułatwionemu dostępowi do danych o usługach wsparcia.
- Wzrost świadomości społecznej na temat praw osób z niepełnosprawnościami.

Długofalowy efekt realizacji Programu

Efektem końcowym realizacji Programu będzie:

- bardziej dostępne, przyjazne i zintegrowane środowisko lokalne, w którym osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość aktywnego i godnego życia;
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego oraz wzmocnienie więzi w społecznościach lokalnych;
- stworzenie trwałego systemu wsparcia, opartego na współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i rodzin osób z niepełnosprawnościami;
- zwiększenie samodzielności i bezpieczeństwa socjalnego osób zagrożonych marginalizacją.

6. Sposób realizacji.

Powiat Dąbrowski, za pośrednictwem swoich jednostek organizacyjnych, realizuje działania ukierunkowane na osiągnięcie celów określonych w niniejszym Programie. Podejmowane inicjatywy mają charakter zintegrowany i międzysektorowy, obejmują

współpracę władz publicznych z instytucjami oraz organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Do zadań realizowanych w ramach Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026 - 2030 rola koordynatora i wykonawcy kluczowych przedsięwzięć spoczywać będzie na Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej.

Źródła finansowania

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany z wykorzystaniem wielu źródeł, w szczególności: ze środków Powiatowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków własnych Powiatu Dąbrowskiego, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z różnych programów krajowych i unijnych.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów programu podlegać będą systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji i kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się np. poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie zjawiska. Monitoring dokonywany będzie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej przy udziale jednostek wskazanych w programie jako partnerzy programu. Monitoring i ewaluacja programu dokonywane będą w formie sprawozdania ujętego w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie przedkładanego Radzie Powiatu Dąbrowskiego w Dąbrowie Tarnowskiej.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba osób niepełnosprawnych w Polsce, Małopolsce i w Powiecie Dąbrowskim	10
Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2022-2024	15
Tabela 3. Dofinansowanie Programu Aktywny Samorząd w latach 2022-2024	24
Tabela 4. Dofinansowanie Programu Aktywny Samorząd w latach 2022-2024	27
Tabela 5. Liczba mieszkańców i wydanych decyzji umieszczających w domach pomocy społecznej na terenie powiatu dąbrowskiego w latach 2022-2024	33
Tabela 6. Wsparcie udzielane przez PIK w Dąbrowie Tarnowskiej w latach 2022-2024	39
Tabela 7. Liczba mieszkańców Powiatu Dąbrowskiego, które skorzystały z pomocy Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2022-2024	39

Spis wykresów:

Wykres 2. Liczba wydanych przez PZON w Dąbrowie Tarnowskiej orzeczeń ustalających stopień niepełnosprawności (osoby po 16 r.ż.) w latach 2020-2024	12
Wykres 3. Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16r.ż.	13
Wykres 4. Liczba wydanych przez PZON w Dąbrowie Tarnowskiej	14
Wykres 5. Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych w latach 2022-2024.....	17
Wykres 6. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu w latach 2022-2024	18
Wykres 7. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2022-2024	20
Wykres 8. Rehabilitacja zawodowa finansowana ze środków PFRON w latach 2022-2024.	21